

ULLENSAKER
KOMMUNE

STRATEGI FOR NATURMANGFOLD 2024-2040

DEL 2: KUNNSKAPSGRUNNLAG

/ Enhet for plan og næring

Vedtatt i kommunestyret 30.04.2024

NORDBYTJERNET

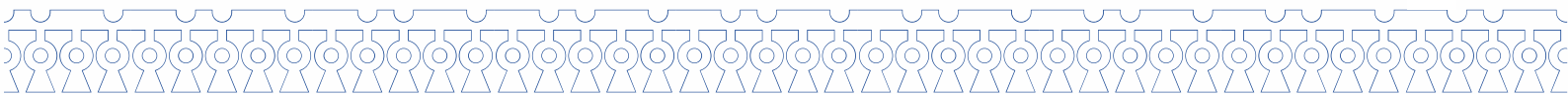
Kalksjø i Nordbytjern
landskapsvernområde

Utvalgt og truet naturtype, og
naturområde av svært stor verdi

Verdens høyeste naturlige
konsentrasjon av grunnstoffet
mangan i vann

INNHold

Sentrale kunnskapskilder	2
Naturhistorie.....	3
<i>Geologisk mangfold</i>	<i>3</i>
<i>Stedstypisk natur</i>	<i>3</i>
<i>Klima.....</i>	<i>3</i>
<i>Arealbruk</i>	<i>5</i>
Vernet natur	5
<i>Verneområder.....</i>	<i>6</i>
<i>Vernede vassdrag.....</i>	<i>7</i>
Kulturlandskap	7
Vannmiljø.....	8
Naturtyper	9
<i>Norsk rødliste for naturtyper.....</i>	<i>9</i>
<i>Registrerte naturtyper</i>	<i>10</i>
<i>Utvalgte naturtyper.....</i>	<i>12</i>
<i>Ikke-registrerte naturtyper</i>	<i>12</i>
<i>Miljøregistrering i skog – Nøkkelbiotoper</i>	<i>12</i>
Arter	13
<i>Prioriterte arter etter naturmangfoldloven</i>	<i>13</i>
<i>Nasjonale ansvarsarter</i>	<i>14</i>
<i>Lokale ansvarsarter</i>	<i>15</i>
<i>Rødlistede arter</i>	<i>16</i>
<i>Andre spesielt hensynskrevende arter</i>	<i>25</i>
<i>Spesielle økologiske artsformer</i>	<i>25</i>
<i>Forskrift om fredning av truede arter</i>	<i>25</i>
<i>Fremmede arter</i>	<i>26</i>

SENTRALE KUNNSKAPSKILDER

Norges Geologiske Undersøkelse (NGU)

NGU har informasjon og karttjenester for mange geologiske temaer, for eksempel geologiske arv, løsmasser, marin grense, osv.

Høydedata

Høydedata-kartet gir en detaljert beskrivelse av terreng og overflate.

Norges vassdrag- og energidirektorat

NVE har mange tematiske kart, som SeNorge som er brukt i avsnittet om klima, og har hovedansvaret for verneplan for vassdrag.

NIBIO

NIBIO har informasjon om natur og biologi, ofte knyttet til jord- og skogbruket. Deres tjeneste Kilden viser kartfestet informasjon om arealressurser, slik som myrer og dyrkbar jord. Arealene er ikke beskrevet utfra et naturmangfoldperspektiv, men tjenesten gir posisjoner og noe informasjon.

Naturbase

Miljødirektoratets karttjeneste har informasjon om, blant annet, naturtyper, verneområder, arter, friluftslivsområder, vassdrag, arealressurser, osv.

Artsdatabanken

Artsdatabanken har informasjon om arters biologi, norsk rødliste for arter, norsk rødliste for naturtyper, fremmedartslisten og beskrivelsessystemet Natur i Norge. I deres tjeneste Artskart kan man se registrerte observasjoner på kart.

Lovdata

Lovdata har relevante lover og forskrifter, som Naturmangfoldloven og tilhørende forskrifter, som for prioriterte arter, utvalgte naturtyper og fremmede organismer. Forskrifter som er relevant for naturen i Ullensaker finnes løpende i teksten som fotnoter.

NATURHISTORIE

GEOLOGISK MANGFOLD

Miljødirektoratet definerer geologisk mangfold som variasjonene i berggrunn, mineraler, løsmasser og landformer, og prosessene som skaper dem. Data og kart for dette avsnittet er hentet fra Norges Geologiske Undersøkelse (NGU)¹.

Under siste istid lå mesteparten av Ullensaker kommune under marin grense, det vil si under det høyeste nivået havet sto under siste istid (fig. 1A). Over lå Romeriksbreen, en bretunge som trakk tilbake i trinn og etterlot seg grus, sand og leire. Tilbaketrekkingen formet det flate landskapet fra Jessheim og videre nordvest (Fig. 1B). Flere områder rundt Gardermoen nevnes som en del av den norske geologisk arv av NGU og de fleste av dem er vernede, med unntak av det som kalles Jessheimtrinet. Det ligger i den sørvestre delen av Jessheim og store deler av området er utbygd.

Granittisk gneis er hoved-bergarten i hele kommunen. Det mangler undersøkelser av den lokale variasjonen i berggrunn i kommunen. Løsmassene består i hovedsak av breelavsetninger og hav- og fjordavsetninger, i tillegg til blant annet vindavsetninger, morene og torv (Fig. 1C). I forbindelse med hav- og fjordavsetningene i de sørlige delene av kommunen er det store forekomster av marin leire, som har gitt spesielt gode forutsetninger for jordbruk.

Det er ikke registrert noen mineralressurser i kommunen per NGU sin definisjon, det vil si industri-mineral, naturstein eller metall, men kommunen har store sand- og grusressurser.

STEDSTYPISK NATUR

Den geologiske historien er grunnlaget til naturen vi ser i kommunen i dag. Tilbaketrekkingen av Romeriksbreen dannet de karakteristiske ravinene og dødisgropene i kommunen, spesielt på Gardermosletta.

Dødisgroper, også kalt grytehull, er en *nær truet* naturtype, og kan være tørre, men er oftest fylt med torvmark eller vann. Det er høy tetthet av dødisgroper i Ullensaker, men kartlegging av forekomster og kvalitet mangler. Flere av dødisgropene danner innsjøer, og på grunn av stor gjennomstrømming av kalkmettet, fossilt grunnvann er noen av disse kalksjøer. Registrerte kalksjøer i kommunen i dag er Nordbytjern, Ljøgodttjern, Hersjøen, Dagsjøen, Transjøen, Daniel-setertjern-Låkesetertjern og Mjøntjern. Om naturtypen er på rødlisten eller ikke, avhenger av kalkinnholdet i sjøen. Sterkt kalkrike innsjøer er vurdert som *sårbare* og alle registrerte kalksjøer i Ullensaker tilhører den gruppen. Kalksjøene er stedstypiske naturtyper i kommunen og har ofte stort biologisk mangfold.

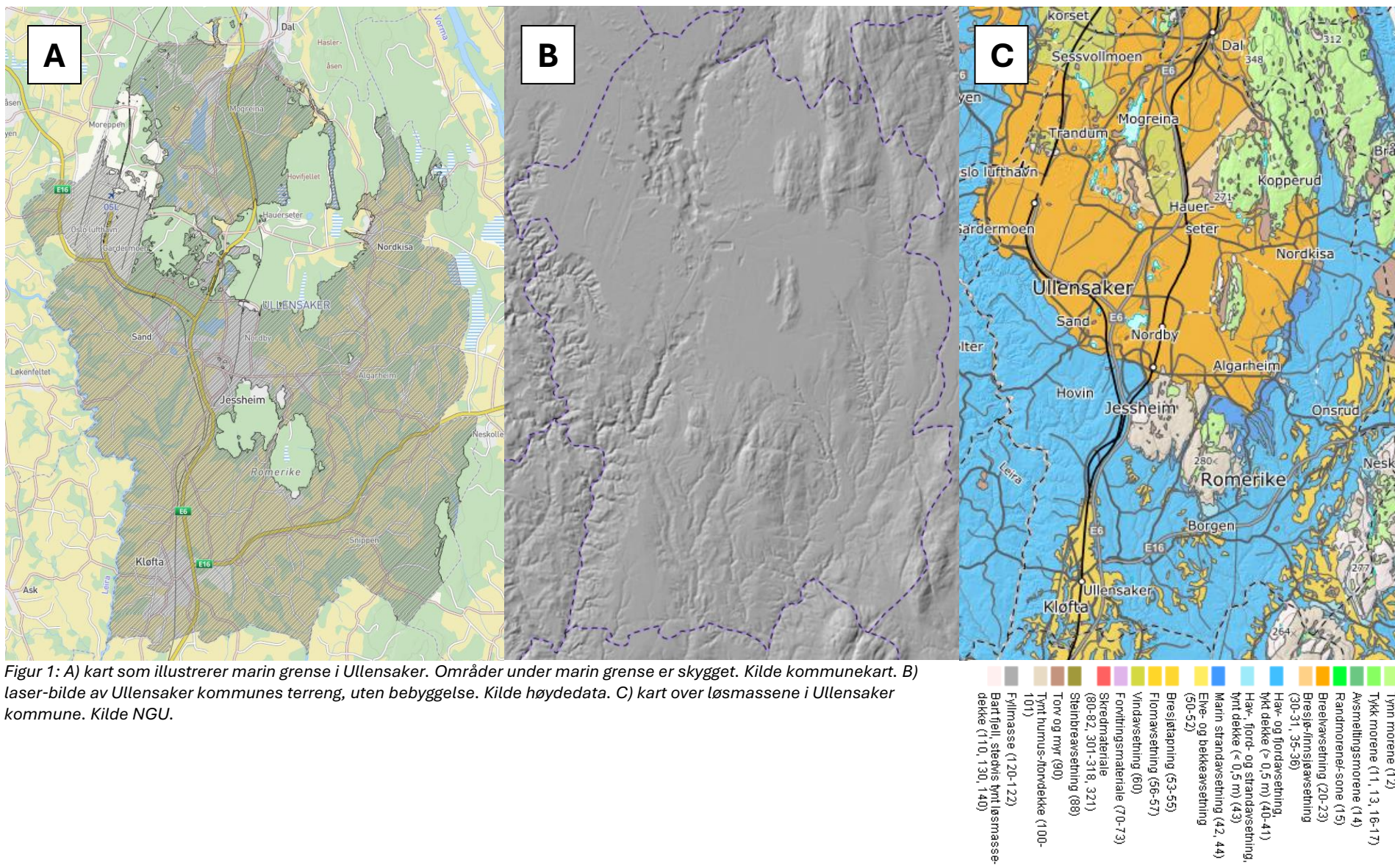
Raviner er små daler med bratte sider, formet av erosjon fra rennende vann, ofte med stort biologisk mangfold. I Norge finnes disse oftest i leiområder avsatt under marin grense etter siste istid, som er vanlig i de sørlige delene av Ullensaker. På grunn av den fruktbare jorden har mange raviner forsvunnet som en konsekvens av bakkeplanering og i dag vurderes leirraviner å være en *sårbar* naturtype. Ravinene Vikka og Sogna sør og vest om Oslo lufthavn ble kartlagt i 2012 og 2013, men det mangler kartlegginger av øvrige ravineområder i kommunen.

KLIMA

8 % av de truede artene på Rødlisten 2021 vurderes å bli negativt påvirket av klimaendringene. Ifølge klimakartene på Varsom SeNorge² hadde Ullensaker i årene 1971-2000 en gjennomsnittlig årsnedbør på 750-1000 mm og en gjennomsnittlig temperatur på 2-4 grader nord i kommunen og 4-6 grader sør i kommunen. Sammenlignet med dette viser framskrivninger for årene 2031-2060 at kommunen kan få en økning i nedbør på 2.5-7.5 % og 2-3 grader varmere gjennomsnittstemperatur.

¹ Geologiske kart | NGU

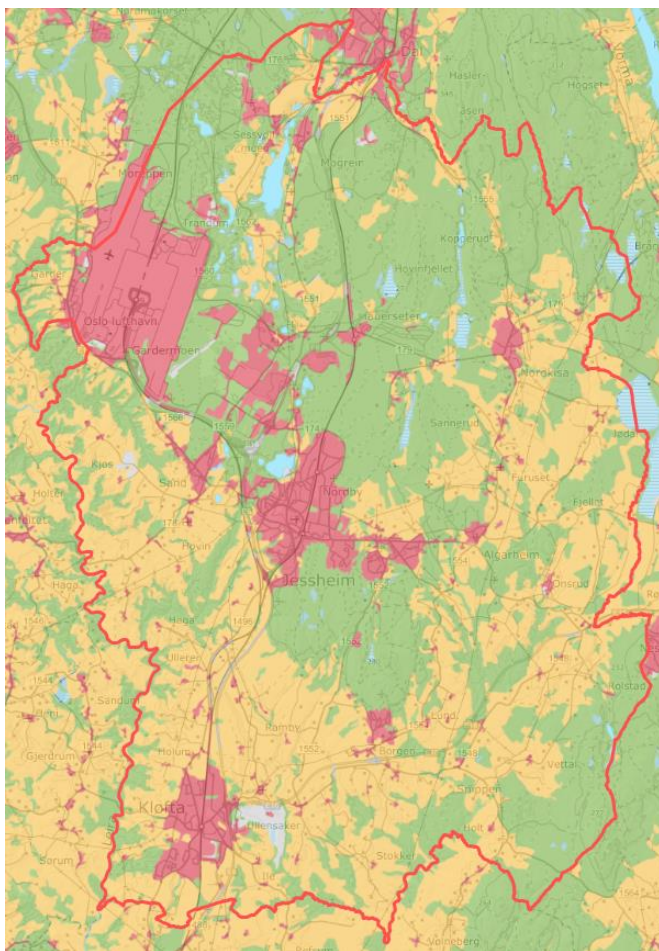
² SeNorge - Se snøkart og klimakart for hele Norge

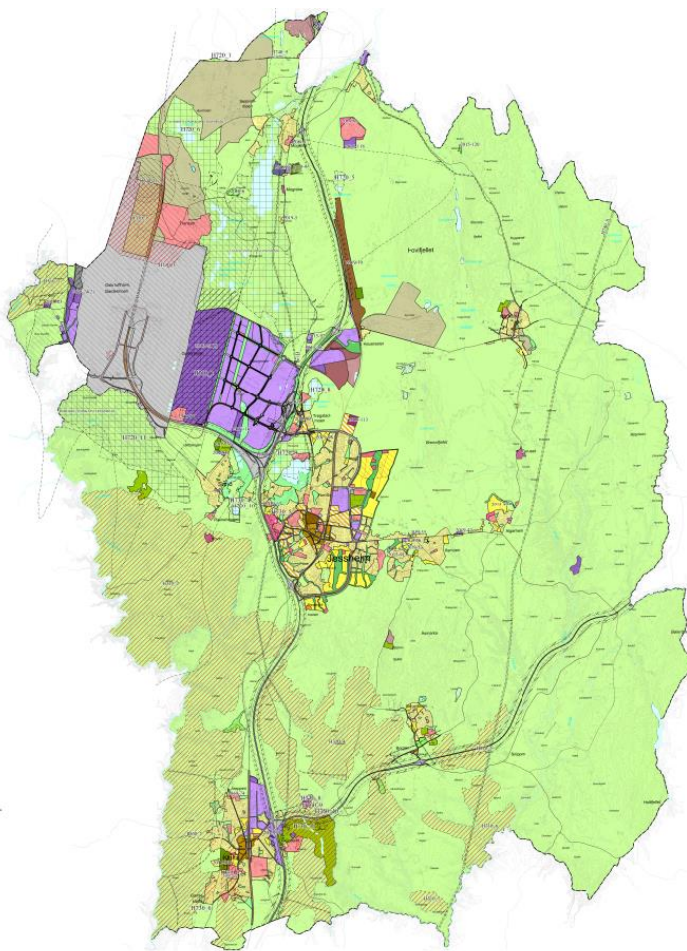
AREALBRUK

En av de største truslene mot naturmangfold i Norge i dag er arealendringer, det vil si at arealer direkte eller indirekte endres og mister sin økologiske funksjon. Ullensaker har vært bosatt de siste 6000 årene og har lenge vært et knutepunkt i Norge, og den leirholdige jorden er godt egnet for jordbruk. Det har ført til store arealendringer også i Ullensaker, som utbygging, bakkeplanering og drenering av våtmark. I tillegg preges kommunen i dag av en av landets raskeste befolkningsvekst. Siden år 2000 er antallet innbyggere nesten doblet. Ifølge SSB er fordelingen av kommunens totale arealer 16 % en form for bebyggelse, 35 % jordbruk, 45 % skog, 2 % våtmark og ferskvann og 2 % åpen fastmark. Se figur 2 for en kartillustrasjon av arealfordelingen i kommunen.

I kommuneplanens arealdel 2021-2030 (fig. 3) ble det konstatert at Jessheim skal håndtere 75 % av den fremtidige boligveksten, Kløfta skal håndtere 15 % og øvrige tettsteder 10 %. Veksten skal være innenfra og ut, og det er tilstrekkelig av område i kommuneplanen i dag for å håndtere veksten av innbyggere og næringsliv frem mot 2050. Det legges også vekt på bærekraftig utvikling og at kommunen har vedtatt å bli arealnøytrale. 372 daa fordelt på 7 områder ble tilbakeført til Landbruks- natur- og friluftsområder (LNF), i hovedsak fra boligformål.

Figur 2: kart over arealressurser i Ullensaker. Røde områder er bebygde arealer, gule områder er fulldyrket/overflatedyrket jord eller innmarksbeite, blå områder er myr og ferskvann, grønne områder er skog og grå områder er åpen fastmark. Kilde NIBIO/Kilden.

Figur 3: arealplankart fra kommuneplanens arealdel 2021-2030. Gule områder er boligformål, lilla områder er næringsformål og grå/brune områder over lufthavnen og på Hauer seter er forsvarsformål. Se kommunen sin nettside for full oversikt over formålene.

VERNET NATUR

VERNEOMRÅDER

Fredning av natur innførtes 1910 i Norge og vedtak om fredning har blitt fattet etter gjeldende naturlover. I dag fattes vernevedtak etter Naturmangfoldloven. I loven finnes det fem verneformer – landskapsvern, naturreservat, nasjonalpark, biotopvernområder og marine verneområder. I tillegg finnes det verneformer fra eldre forskrifter som ikke lenger brukes i dag, men som ikke er endret. Varning har som formål å bevare spesifikke eller generelle naturverdier i et område og beskriver ønsket og uønsket aktivitet. I Ullensaker finnes det åtte verneområder (tab. 1). Fire er landskapsvernområder, tre er naturreservat og én er et naturfredningsområde. Totalt er 5.7 % av kommunens totale arealer vernede.

Naturfredningsområdet Andeleven, Nessa og Risa (Andelven, Nessa og Rissa) ble vernet i 1954. Verneformen er utdatert. Området ligger i hovedsak i Eidsvoll og kun 28 daa ligger nord i Ullensaker. Formålet med vernet er å frede alle fuglearter og deres reder i området mot drap, skade og forstyrrelser. Ljøgdottjern, Sandtjern og Svenskestutjern ble vernet i 1999 og er naturreservat, den strengeste formen for vern etter naturmangfoldloven. Formålet med vernet er å bevare de spesielle kjemiske forholdene, plantene og dyrene i, og rundt, tjernene. Områdene vurderes å være av internasjonal betydning for å ta vare på variasjonen av grytehullsjøer i Gardermo-området. De største vernearealene i kommunen er landskapsvernområdene Elstad (1970), Romerike (1985), Aurmoen (1999) og Nordbytjern (1999). Elstad og Aurmoen ligger i tilknytning til hverandre og er vernet for å ivareta de særegne forekomstene av geologiske former, dyr, planter, kulturhistorie, innsjø og grunnvann. De geologiske elementene og innsjøene vurderes å ha internasjonal verdi. Romerike omfatter en del av Romerike ravinelandskap, sør for Oslo lufthavn, og formålet med vernet er å ivareta dette og sikre bekken Vikka. Grytehullsjøen Nordbytjern består av flere dødisgroper og er vernet for å ivareta de geologiske formene og de spesielle kjemiske forholdene i innsjøen.

I 2021 ble en del av ravedalen Sogna, vest om Oslo lufthavn, foreslått som naturreservat av grunneierne gjennom ordningen frivillig vern. Området grenser til Romerike landskapsvernområde i sør og er 969 daa. Inkludert dette området hadde andelen vernede arealer i kommunen vært 6.1 %. Forslaget var på høring frem til januar 2023. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har forvaltningsansvar for alle verneområder i Ullensaker.

Tabell 1: vernede naturområder i Ullensaker kommune og deres areal. Arealet for verneområder som har hele arealene i kommunen er hentet fra forskriftene. Arealet til verneområder som har deler av arealene i kommunen er beregnet fra kart. Data hentet fra Naturbase, august 2023

Områdenavn	Verneform	Areal (daa)
Andeleven, Nessa, Risa ¹	Dyrelivsfredning	28
Ljøgdottjern ²	Naturreservat	33
Sandtjern ³	Naturreservat	114
Svenskestutjern ⁴	Naturreservat	212
Elstad ⁵	Landskapsvernområde	7505
Romerike ⁶	Landskapsvernområde	3831
Aurmoen ⁷	Landskapsvernområde	1705
Nordbytjern ⁸	Landskapsvernområde	870

¹ Forskrift om naturfredning, Andeleven, Nessa, Risa

² Forskrift om fredning av Ljøgdottjern som naturreservat

³ Forskrift om fredning av Sandtjern som naturreservat

⁴ Forskrift om fredning av Svenskestutjern som naturreservat

⁵ Forskrift om vern av Elstad som landskapsvernområde

⁶ Forskrift om vern for Romerike landskapsvernområde

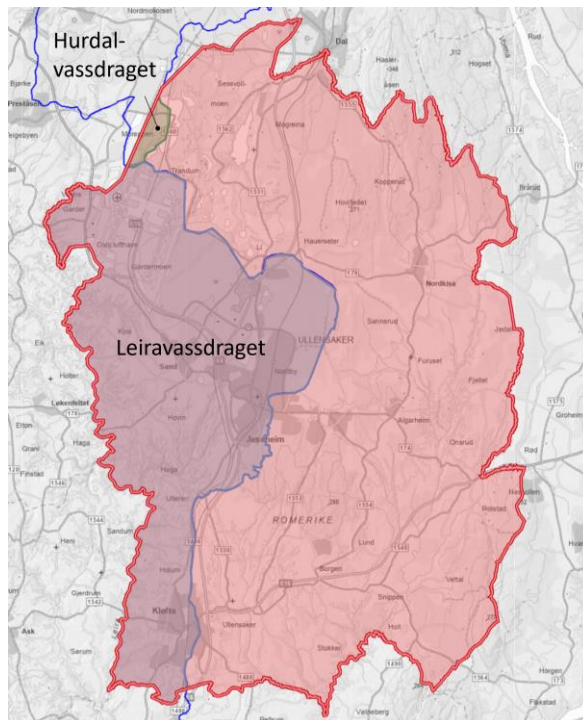
⁷ Forskrift om vern av Aurmoen som landskapsvernområde

⁸ Forskrift om vern av Nordbytjern som landskapsvernområde

VERNEDE VASSDRAG

Verneplan for vassdrag er en nasjonal plan for bevaring av et representativt utsnitt av Norges vassdragsnatur. Hensikten med verneplanen er å sikre helhetlige nedbørfelt med sin dynamikk og variasjon.

De vernede vassdragene Leira og Hurdal omtales i Verneplan III for vassdrag¹, og nedbørsfeltet berører arealer i Ullensaker kommune (fig. 4). I Ullensaker strekker seg Leirafeltet fra lufthavnen i nord, til Bråten i øst og Kløfta i sør. En svært liten del av Hurdalsfeltet er i Ullensaker, nord for lufthavnen og helt på grensen til Nannestad. Vassdrag i disse områdene, inkludert 100-meter bredde på hver side og øvrig nedbørsfelt, er underlagt rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag². Hovedmålet med vernet er å sikre verdien for landskapsbilde, naturvern, friluftsliv, vilt, fisk, kulturminner og kulturmiljø, gjennom å begrense og stille strenge krav til inngrep.

Figur 4: grensene for de vernede vassdragene Leira (markert med blå) og Hurdal (markert med grønn) og deres nedbørsfelt i Ullensaker. Kilde Naturbase

KULTURLANDSKAP

Utvalgte kulturlandskap er særegne jordbrukslandskap med store biologiske og kulturhistoriske verdier. Det er en tverrfaglig, felles satsing mellom Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Hensikten å sikre verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift, gjennom en kommunalt forvaltet tilskuddsordning for tiltak i områdene. Det er ikke noen utvalgte kulturlandskap i Ullensaker i dag. Nannestad har det utvalgte kulturlandskapet Øya og Nordre Eik³, på grunn av de godt bevarte ravinene med jordbruksdrift. Området ligger sør for flyplassen med kommunegrensen som østre kantlinje, og overlapper noe med Romerike landskapsvernområde.

Miljødirektoratet velger også ut **Verdifulle kulturlandskap** som det kan søkes om midler fra en egen tilskuddsordning for å utføre tiltak i. Det ligger ikke noen slike områder i Ullensaker i dag.

Riksantikvaren har pekt ut et stort område fra over Kringler i Nannestad, mot sørøst, forbi Hovin i Ullensaker, som **Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse**⁴. Statusen båndlegger ikke områdene, men har til hensikt å være et kunnskapsgrunnlag som kommuner, fylker og andre private og offentlige aktører, kan benytte i samband med arealplanlegging og samfunnsutvikling.

¹ Verneplan III for vassdrag (nve.no)

² Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag - Lovdata

³ Øya og Nordre Eik kulturlandskap - Landbruksdirektoratet

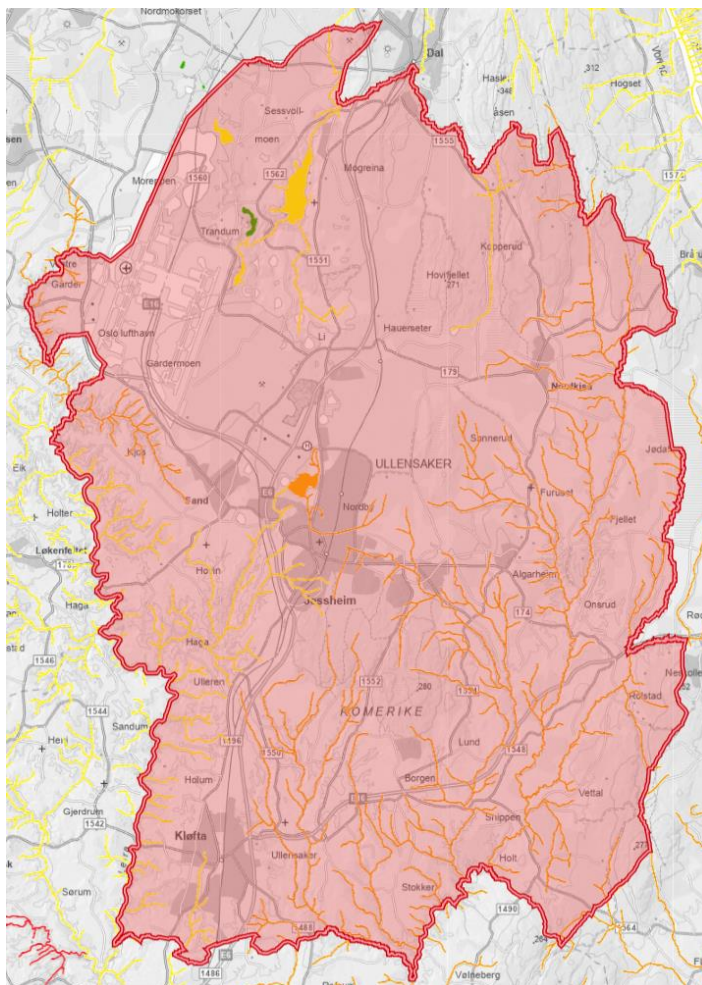
⁴ Kringler-Hovin kulturlandskap - Kulturminnesøk (kulturminnesok.no)

VANNMILJØ

De forskjellige egenskapene til ferskvannforekomster, sånn som elver, bekker og innsjøer, lager habitat som forskjellige arter tilpasser seg til. Derfor har ferskvann en uproporsjonal andel av artsmangfoldet på global basis. Selv om ferskvann bare dekker rundt 1 % av jordens flate, estimerer den internasjonale rødlisten for arter at det huser over 10 % av alle arter.

Med hjemmel i Forskrift om rammer for vannforvaltningen¹ (vannforskriften) har Regional vannforvaltningsplan for 2022-2027² fastsatt miljømål om at alle vannforekomster skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand innen 2027.

Av de 28 668 vurderte norske vannforekomstene har, ifølge Vann-Nett, 24 % svært god, 51 % god, 19 % moderat, 5 % dårlig og 2 % svært dårlig økologisk tilstand. Kjemisk tilstand overvåkes ikke i et representativt utvalg av vannforekomster, slik som økologisk tilstand, men klassifiseres kun i forekomster der det allerede er påvist miljøgifter eller med kjent risiko for forurensning. Derfor er 91 % av vannforekomstenes kjemiske tilstand kategorisert som udefinert, mens 5 % er kategorisert som god og 4 % som dårlig. Vannkraft, sur nedbør og avrenning fra jordbruk angis som kategoriene med stor grad av negativ påvirkning på flest vannforekomster i Norge.

Figur 5: kart over alle vurderte vannforekomster i Ullensaker, med god (grønn), moderat (gul) og dårlig (oransje) økologisk tilstand. Kilde: Naturbase

I Ullensaker er tilstanden til 28 vannforekomster vurdert og av dem har 4 % god, 57 % moderat og 39 % dårlig økologisk tilstand (fig. 5). Den kjemiske tilstanden vurderes å være god hos 36 % av forekomstene, dårlig hos 25 % og udefinert hos 39 %. Avrenning fra jordbruk, bekkelukking og utslipp av avløpsvann angis som kategoriene med stor grad av negativ påvirkning på flest vannforekomster i Ullensaker. Ifølge Vann-Nett er 113 tilstandsforbedrende tiltak påbegynt og 29 tiltak fullført, og for mesteparten av disse står kommunen som tiltaksansvarlig. Med hensyn til Plan- og Bygningslovens §1-8 skal det i tillegg tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser i 100-metersbeltet langs sjøen og vassdrag.

¹ Forskrift om rammer for vannforvaltningen - Lovdata

² Planperioden 2022 - 2027: Regional vannforvaltningsplan, tiltaksprogram, handlingsprogram, planprogram, hovedutfordringer, og høringsinnspill (vannportalen.no)

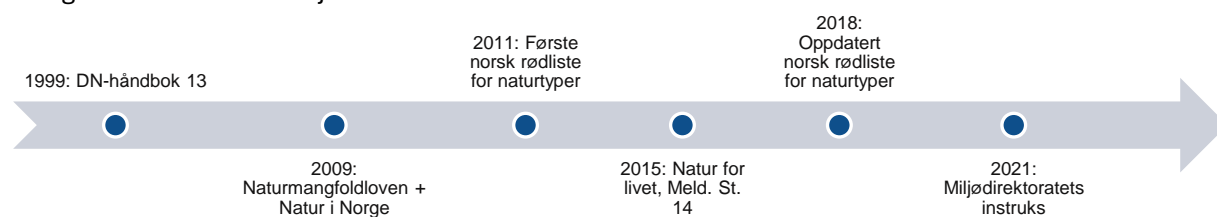
NATURTYPER

«*Ensartet type natur som omfatter alle levende organismer og de miljøfaktorene som virker der, eller spesielle typer naturforekomster som dammer, åkerholmer eller lignende, samt spesielle typer geologiske forekomster*»

Naturmangfoldloven

Overordnede naturtyper kan deles inn i flere nivåer av undertyper, f.eks. kan våtmark videre defineres som myr og videre nedbørsmyr. Det er mange faktorer som vurderes for å definere en naturtype og deres undertyper. Geografisk plassering, artssammensetning, grunnforhold, m.fl. Det betyr at jo flere faktorer man vurderer og jo strengere avgrensinger man setter for en naturtype, jo flere naturtyper kan man definere.

Under 1990-tallet økte bevisstheten rundt miljøvern og viktigheten av å beskrive naturen, og i 1999 lanserte Direktoratet for naturforvaltning kartleggingshåndboken DN-håndbok 13¹. Håndboken definerte et utvalg av naturtyper for kartlegging. Man så etter hvert behovet for å utvikle et omforent system for beskrivelse av all norsk natur og Artsdatabanken lanserte Natur i Norge (NiN)² i 2009, samme år som Naturmangfoldloven ble gjeldende. I 2011 publisertes den første Norsk rødliste for naturtyper, basert på NiN. Rødlisten vurderte 40 naturtyper som truede og ble integrert i DN-håndbok 13. I Klima og miljødepartementets handlingsplan for naturmangfold som lansertes i 2015, kalt Natur for livet³, ble det bestemt at all naturtypekartlegging i regi av det offentlige skulle utføres ved hjelp av NiN. Den norske rødlisten for naturtyper oppdatertes i 2018, hvor 74 naturtyper vurderes som truet, og Miljødirektoratet lanserte den nye instruks for naturtypekartlegging i offentlig regi i 2021, kalt Miljødirektoratets instruks (MI)⁴. Det er altså NiN som beskrivelsesmetode, den norske rødlisten for naturtyper 2018 og MI som kartleggingsmetode som er gjeldende ved nye kartlegginger i dag, men også registrerte naturtyper etter DN-håndbok 13 kan brukes i forvaltningen. Se figur 6 under for tidslinje.

Figur 6: tidslinje over systemer brukt i forvaltning av naturtyper

NORSK RØDLISTE FOR NATURTYPER

Norsk rødliste for naturtyper 2018⁵ er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med en rekke eksperter fra vitenskapelige institusjoner. Vurderingene omfatter all natur i Norge, bortsett fra sterkt endret natur. Naturtypene vurderes etter en metodikk utviklet av Den Internasjonale Naturvernunionen, IUCN. Naturtypene vurderes mot kriterier som omhandler utbredelse, areal og forringelse. Deretter plasseres de i en av kategoriene *gått tapt* (CO), *kritisk truet* (CR), *sterkt truet* (EN), *sårbar* (VU), *nær truet* (NT), *datamangel* (DD) eller *intakt* (LC). Alle kategorier unntatt *intakt* er en del av rødlisten og naturtyper i kategoriene *kritisk truet*, *sterkt truet* og *sårbar* anses truede. Av 258 vurderte naturtyper i Norge regnes 52 % som *intakt*, 29 % som truet, 15 % som *nær truet*, 4 % med *datamangel* og ingen naturtyper har gått tapt.

Naturtyper som kartlegges med MI er både rødlistede naturtyper og ikke-rødlistede naturtyper som vurderes å være viktige leveområder for rødlistede arter.

¹ DN-håndbok 13 - Miljødirektoratet (miljodirektoratet.no)

² Natur i Norge (artsdatabanken.no)

³ Meld. St. 14 (2015–2016) - regjeringen.no

⁴ Miljødirektoratets instruks 2023 (miljodirektoratet.no)

⁵ Norsk rødliste for naturtyper (artsdatabanken.no)

REGISTRERTE NATURTYPER

I Miljødirektoratets karttjeneste Naturbase vises registrerte naturtyper etter DN-håndbok 13 og MI, med beskrivelse og verdivurdering. Det forekommer noe overlapp på et par lokaliteter som er kartlagt med begge metodene. I tillegg gir NIBIO sin karttjeneste Kilden oversikt over plassering av myrer i kommunen og deres dybde, uten beskrivelse eller verdivurdering.

Ved verdisetting av en naturtype på land med metoden DN-håndbok 13, vurderes utformingen av lokaliteten, truede arter og vilt og på lokaliteten. Ferskvann vurderes på samme måte, i tillegg til lokalitetens funksjon og tilstand. Til forskjell vurderes naturtypenes verdi i to trinn med MI. I første trinn vurderes lokalitetens *kvalitet* gjennom å se på tilstanden og naturmangfoldet i området. Deretter gis en såkalt KU-verdi utfra kvaliteten sett opp mot noen kriterier. Naturtyper kartlagt vha. DN-håndbok 13 har fått tildelt en KU-verdi i Naturbase, basert på beskrivelsene av området ved registrering. Det er denne verdien som presenteres i dette dokumentet for å kunne gi samlede retningslinjer for forvaltning av naturtyper, uavhengig av kartleggingsmetode.

Mesteparten av naturtypene som er kartlagt med metoden DN-håndbok 13 i Ullensaker er registrert rundt år 2000, og de siste registreringene er fra 2019. Kartlegging med den metoden har registrert 28 forskjellige naturtyper over 156 lokaliteter og 12 578 daa (tab. 2). En av naturtypene vurderes som *nær truet*, to som *sårbare*, en som *sterkt truet* og en som *kritisk truet*. Siden denne metoden og rødlisten for naturtyper er utviklet med forskjellige systemer, er det sannsynligvis flere naturtyper som er hadde blitt ansett som rødlistede i dag. 5 lokaliteter vurderes å ha *svært stor verdi*, 55 *stor verdi*, 74 *middels verdi* og 22 vurderes å ha *noen verdi*.

Tabell 2: naturtyper som er registrert med metoden DN-håndbok 13 i Ullensaker kommune. Data hentet fra Naturbase, oktober 2023

DN-håndbok 13	Naturtyper	Rødlistekategori	KU-verdi (antall lokaliteter)				Tot. areal (daa)
			Svært stor verdi	Stor verdi	Middels verdi	Noen verdi	
	Artsrik veikant				2	1	33
	Dam			26	16	3	94
	Flommarksskog			1			75
	Gammel barskog			2	3	3	478
	Gammel boreal lauvskog			1	2	1	283
	Gammel granskog				6	2	304
	Gammel lavlandsblandningsskog				2	2	162
	Gammel sumpskog					1	15
	Gråor-heggeskog			2	4	3	1 162
	Intakt lavlandsmyr i innlandet				1		1 201
	Intakte høgmyrer				1		52
	Intakte lavlandsmyrer			2		1	1 080
	Kalksjø	VU	2	5			1 240
	Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti				1		173
	Naturbeitemark	VU		3	3	4	487
	Naturlig fisketomme innsjøer og tjern			1	1		11
	Parklandskap		1		2		94
	Ravinedal			1			2 209
	Rik blandningsskog i lavlandet				1		9
	Rik edellauvskog	NT			3		25
	Rik kulturlandskapssjø			4	3		617
	Rik sump- og kildeskog			3	6	2	734
	Rikmyr			2			126
	Slåtte- og beitemyr	EN	1				89
	Slåttemark	CR	1		2		18
	Småbiotoper			1			3
	Viktige bekkedrag			1	3		1 321
	Andre viktige forekomster			2	9		483

Mesteparten registrerte naturtyper med MI ble kartlagt 2020 på oppdrag av Miljødirektoratet i områdene rundt Oslo lufthavn og Jessheim. Det ble registrert 18 naturtyper over 96 lokaliteter og 1 003 daa (tab. 3). To naturtyper på 7 lokaliteter vurderes som *nær truet*, fire naturtyper på 23 lokaliteter som *sårbare*, to naturtyper på 8 lokaliteter som *sterkt truet* og en naturtype på 2 lokaliteter som *kritisk truet*. 18 lokaliteter vurderes å ha *svært stor verdi*, 67 *stor verdi*, 11 *middels verdi* og ingen vurderes å ha *noen verdi*. Naturtyper kartlagt med MI har større andel med stor og svært stor verdi enn dem kartlagt med DN-håndbok 13. Sannsynligvis i hovedsak grunnet forskjellene i metodene og måten naturen er beskrevet på, men potensielt også på grunn av forverring av tilstanden i naturen.

Tabell 3: naturtyper som er registrert med metoden Miljødirektoratets instruks i Ullensaker kommune. Data hentet fra Naturbase, oktober 2023

Miljødirektoratets instruks	Naturtyper	Rødlistekategori	KU-verdi (antall lokaliteter)				Tot. areal (daa)
			Svært stor verdi	Stor verdi	Middels verdi	Noen verdi	
Eng-aktig sterkt endret fastmark			4	14	1		177
Flomskogsmark		VU		9			171
Gammel fattig sumpskog			1	2	1		20
Gammel grandominert naturskog			1	3			110
Gammel granskog med liggende død ved			2	6			153
Gammel granskog med stående død ved			1	1			72
Gammel høgstaudegråorskog			4	7	2		161
Gammel lågurtgranskog				3			18
Gammel lågurtospeske				1			1
Høgstaude-edellauskog		VU		2			30
Naturbeitemark		VU		1			4
Rik gransumpskog		EN	3	3	1		17
Rik gråorsumpskog				1	1		4
Rik sandfuruskog		NT			1		38
Rik svartorsumpskog		VU		11			25
Rik åpen sørlig jordvannsmyr		EN	1				16
Slåttemark		CR		2			8
Sørlig nedbørsmyr		NT		2	4		137

Ifølge NIBIO er det høy konsentrasjon av myrer i de flatere partiene av topografien i midtre til nordvestre Ullensaker (fig. 1B), de fleste av liten størrelse. Nordøst i kommunen ligger noen større myrområder, som Liamåsan, Støvnermåsan, Hauersetermåsan, Tjernsmyrene og Grøndalsmåsan (fig. 2). I tillegg ligger Jødalmsåsan og Svindalsmåsan på grensen mellom Ullensaker og Nes kommune. Sør i kommunen er det et fåtall myrer på Langelandsfjellet og helt i sørøst, og ellers ingen myrer. Det samlede arealet av myrer i Ullensaker oppgir NIBIO å være ca. 3 200 daa, hvorav 800 daa med under 100 cm torvdypde og 2 400 daa med over 100 cm torvdypde.

Myrer og andre våtmarker er viktige som permanente eller midlertidige leveplasser for mange arter og gir mange økosystemtjenester. De er viktige for overvannshåndtering og vannrensing, og metningen av vann stopper nedbrytningen av organiskmateriale og gjør det til naturtypen som lagrer mest karbon per arealenheter. På Tjernsmyrene for eksempel, som er en intakt lavlandsmyr av stor verdi, er det registrert observasjoner av de *nær truede* artene gjøk, kjevlestarr og nubbestarr, den *sårbare* smalmarihånd og den *sterkt truede* småull, og mange livskraftige starrarter. I likhet med flere andre myrområder er det også et lekområde for orrfugl.

UTVALGTE NATURTYPER

Utvalgte naturtyper er naturtyper som har en tilstand eller utvikling som strider mot naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer, er viktig for en eller flere prioriterte arter (beskrives under kapitelet Arter), har en vesentlig andel av sin utbredelse Norge, eller har internasjonale forpliktelser knyttet til seg. Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven¹ har valgt ut åtte naturtyper og det er utarbeidet statlige handlingsplaner for seks av dem. Det er meldeplikt for alle tiltak i disse områdene som ikke er oppført i respektive handlingsplan.

I Ullensaker er det registrert fire utvalgte naturtyper, fordelt på syv lokaliteter og 470 daa (tab. 4). Ikke alle kalksjøer er utvalgte naturtyper, kun hvis kalkinnholdet er over et visst nivå og med en viss artssammensetning. Nordbytjern og Ljøgodttjern ble registrert som utvalgte kalksjøer i 2016. Slåttemyren i toppen av Hersjøen, de hule eikene på Brotnu og slåttemarken ved siden av togstasjonen på Kløfta ble registrert i år 2000. Slåttemarkene i Rambydalen og i Kverndalen ble registrert i år 2020.

Tabell 4: utvalgte naturtyper som er registrert i Ullensaker kommune. Data hentet fra Naturbase, oktober 2023

Utvalgte naturtyper	Antall lokaliteter	Rødlistekategori	Tot. areal (daa)
Slåttemark ²	3	CR	11
Hule eiker ³	1	CR	29
Slåttemyr ⁴	1	EN	89
Kalksjøer ⁵	2	VU	341

IKKE-REGISTRERTE NATURTYPER

Det er 111 naturtyper som kartlegges med MI og de som ikke står på listen blir ikke beskrevet eller registrert. Det fører til at det er store deler av kartlagte områder som ikke registreres som en naturtype. Utvalget av naturtyper i instruksjonen er basert på rødlisten for naturtyper og viktige leveområder for rødlistede arter, men at naturområder ikke registreres betyr ikke at de ikke har en verdi. For eksempel er konektivitet et begrep som beskriver hvor godt forskjellige naturtyper eller leveområder er bundet sammen i et landskap. I tillegg til å være leveområder i seg selv, er naturen mellom registrerte naturtyper helt essensielle for forflytting og spredning. Når disse overgangene forsvinner, kan populasjoner isoleres fra hverandre og det kan føre til økt konkurranse om ressurser mellom individene og mer innavl og sykdommer. I rødlisten for arter oppgis det at rundt 31 % av truede arter antas å ha små og isolerte populasjoner, med økt risiko for utdøing som konsekvens.

MILJØREGISTRERING I SKOG – NØKKELBIOTOPER

Miljøregistreringer i skog (MiS) kartlegger naturverdier i produktiv skog med planlagt hogst, med formålet å ivareta biologisk mangfold. Det gir skogeier informasjon om arealer som er særlig viktige å ta vare på, og utgjør en viktig del av miljøsertifiseringen av tømmer. Ved siste skogbrukstakst i 2018 ble det registrert 7 nøkkelbiotoper i Ullensaker (tab. 5). De nøkkelbiotoper med flest lokaliteter er rik bakkevegetasjon, eldre lauv-suksesjoner og liggende død ved. Flere lokaliteter har overlappende nøkkelbiotoper og summen av arealene er derfor ikke representativ for det totale arealet. Se Kilden for kartinformasjon.

Tabell 5: nøkkelbiotoper registrert i Ullensaker ved skogbrukstakst i 2018

Nøkkelbiotoper	Antall lokaliteter	Tot. areal (daa)
Stående død ved	15	91
Liggende død ved	104	1043
Trær med hengelav	3	12
Eldre lauvsuksesjoner	108	992
Gamle trær	17	134
Rik bakkevegetasjon	151	1247
Bergvegger	1	4

¹ Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven - Lovdata

² Handlingsplan for slåttemark og slåttemyr (miljodirektoratet.no)

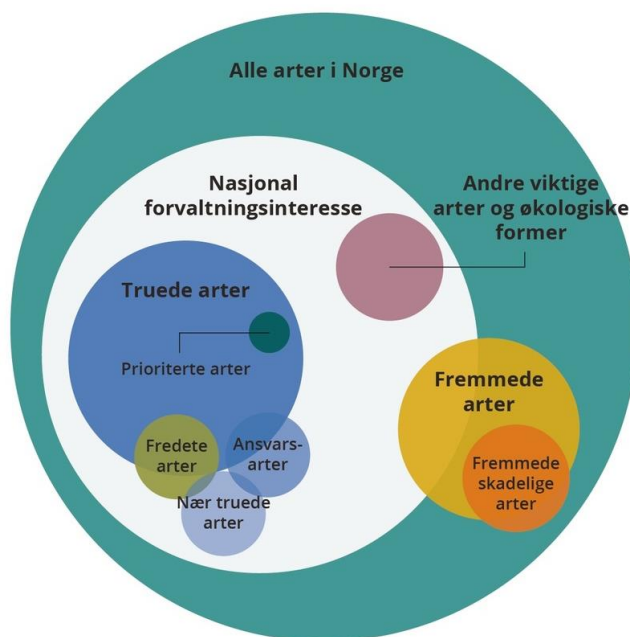
³ Handlingsplan for utvalgt naturtype hule eiker (miljodirektoratet.no)

⁴ Handlingsplan for slåttemark og slåttemyr (miljodirektoratet.no)

⁵ Handlingsplan for kalksjøer (miljodirektoratet.no)

ARTER

Naturmangfoldloven definerer en art som «etter biologiske kriterier bestemte grupper av levende organismer». Hva som definerer en art, er ikke alltid rett frem, man kan bruke genetikk, levemåte, reproduksjon, osv. Naturmangfoldloven, Norsk rødliste for arter, Miljødirektoratet og Statsforvalteren har utarbeidet flere kategorier av arter med spesielle forvaltningsbehov (fig. 7) og under følger en beskrivelse av disse kategoriene og forekomstene i Ullensaker kommune.

Figur 7: illustrasjon av inndelinger av arter som blir benyttet i norsk naturforvaltning. De forskjellige sirklene inne i den store sirkelen er større enn det som er reelt. Kilde Miljødirektoratet.

Observasjoner av arter registreres i dag i Artsobservasjoner og kan blant annet visualiseres på kart i Artskart, begge tjenester fra Artsdatabanken. Hvem som helst kan registrere en artsobservasjon og observasjoner av arter med forvaltningsrelevans eller som har avvikende forekomster kvalitetssikres av eksperter. Det gjøres for eksempel ved å se på vedlagt bilde eller tid og sted for observasjonen. Noe usikkerhet knyttet til registreringene kan forekomme og antall observasjoner som presenteres i strategien er veiledende.

PRIORITERTE ARTER ETTER NATURMANGFOLDLOVEN

Prioriterte arter er arter som har en bestandssituasjon eller -utvikling som strider mot naturmangfoldlovens forvaltningsmål for arter, har en vesentlig andel av sin naturlige utbredelse eller genetiske særtrekk i Norge, eller har internasjonale forpliktelser knyttet til seg. Etter egen forskrift kan, f.eks., uttak eller ødeleggelse av individer av en prioritert art forbys, eller forringelse av deres habitater.

Én observasjon av den prioriterte arten dragehode¹ i 2022 var registrert i et boligområde, men etter kontakt med Artsdatabanken har den blitt fjernet frem til rapportør har kontrollert funnet. Forskriften for dragehode forbyr all form for uttak, skade eller ødeleggelse av individer og oppgir Statsforvalteren som forvaltningsmyndighet.

¹ Forskrift om dragehode (*Dracocephalum ruyschiana*) som prioritert art - Lovdata

NASJONALE ANSVARSARTER

For å ivareta naturmangfold på en global skala er det ikke bare viktig at vi ser på artenes status i Norge, men også hvilken status de norske populasjonene har i Europa og verden. Konseptet ansvarsarter har til hensikt å estimere forekomsten av en art i et område, sammenlignet med hele populasjonen. Forekomster over en viss andel vil definere den arten som en ansvarsart i området. Systemet er ikke etablert eller regelfestet, og land kan selv velge hvis og hvordan slike vurderinger gjøres. Artsdatabanken har vurdert arter i Fastlands-Norge¹ og bestemt at arter der 25 % eller mer av den europeiske bestanden finnes i Norge, defineres som en ansvarsart. De estimerer at Norge har 976 ansvarsarter, av dem er 282 truede. Ifølge artsdatabanken er 37 nasjonale ansvarsarter observert i Ullensaker kommune, med variasjon i antall observasjoner (tab. 6).

Artene er stor grad fugler og karplanter, i tillegg til moser, lav, sopp og tovinger. Gråtrost, gråsisik og bjørkefink er de som har blitt observert flest ganger, alle vurdert som *livskraftig* (LC) i den norske rødlisten for arter. Tre insektarter av gruppen *tovinger* ble samlet observert for første gang i 2021, i søndre Onsrud.

Tabell 6: registrerte observasjoner av nasjonale ansvarsarter i Ullensaker kommune. Data hentet fra artsdatabanken, september 2023

Norsk navn	Artsnavn	Rødlistekategori	Artsgruppe	Ant. observasjoner	Siste observasjonsår
Lappspurv	<i>Calcarius lapponicus</i>	EN	Fugler	2	2023
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	Lav	6	2016
-	<i>Phronia subsilvatica</i>	VU	Tovinger	2	2021
Elvemusling	<i>Margaritifera margaritifera</i>	VU	Bløtdyr	1	2010
Dalfiol	<i>Viola selkirkii</i>	VU	Karplanter	2	2013
Trådragg	<i>Ramalina thrausta</i>	VU	Lav	1	1999
-	<i>Anatella crispa</i>	NT	Tovinger	1	2021
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago media</i>	NT	Fugler	1	2014
Heilo	<i>Pluvialis apricaria</i>	NT	Fugler	21	2019
Gul snyltejuke	<i>Antrodiella citrinella</i>	NT	Sopper	2	2021
Gråsisik	<i>Acanthis flammea</i>	LC	Fugler	157	2023
Bergirisk	<i>Linaria flavirostris</i>	LC	Fugler	21	2022
Bjørkefink	<i>Fringilla montifringilla</i>	LC	Fugler	91	2023
Blåstrupe	<i>Luscinia svecica</i>	LC	Fugler	4	2022
Dvergfalk	<i>Falco columbarius</i>	LC	Fugler	29	2023
Fjellvåk	<i>Buteo lagopus</i>	LC	Fugler	18	2023
Furukorsnebb	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	LC	Fugler	28	2023
Gråtrost	<i>Turdus pilaris</i>	LC	Fugler	383	2023
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	LC	Fugler	6	2021
Heipiplerke	<i>Anthus pratensis</i>	LC	Fugler	75	2023
Jordugle	<i>Asio flammeus</i>	LC	Fugler	5	2023
Svartbak	<i>Larus marinus</i>	LC	Fugler	14	2018
Tyrihjelm	<i>Aconitum septentrionale</i>	LC	Karplanter	9	2021
Blystarr	<i>Carex livida</i>	LC	Karplanter	19	2009
Dvergbjørk	<i>Betula nana subsp. nana</i>	LC	Karplanter	5	1997
Fjellbjørk	<i>Betula pubescens</i>	LC	Karplanter	1	1976
Lappvier	<i>Salix lapponum</i>	LC	Karplanter	13	2005
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>	LC	Karplanter	27	2022
Nyremarikåpe	<i>Alchemilla murbeckiana</i>	LC	Karplanter	1	1938
Risbjørk	<i>Betula nana</i>	LC	Karplanter	1	1970
Skarmarikåpe	<i>Alchemilla wichurae</i>	LC	Karplanter	3	1948
Slirestarr	<i>Carex vaginata</i>	LC	Karplanter	24	2001
Storvier	<i>Salix myrsinifolia</i>	LC	Karplanter	6	1991
Svartvier	<i>Salix myrsinifolia subsp.</i>	LC	Karplanter	19	2022
Sylblad	<i>Subularia aquatica</i>	LC	Karplanter	2	1996
Lurvtormose	<i>Sphagnum (Cuspidata)</i>	LC	Moser	1	2020
-	<i>Trichonta tristis</i>	LC	Tovinger	1	2021

¹ Ansvarsarter – Rødlista i et europeisk perspektiv (artsdatabanken.no)

LOKALE ANSVARSARTER

I rapporten *Truede ansvarsarter i Oslo og Akershus*¹, 2016 fra Biofokus ble 203 truede arter valgt ut basert på tre kriterier: 1) Truede arter som i Norge kun er påvist i Oslo og Akershus, 2) Truede arter som har så få og/eller små forekomster at alle forekomster er svært viktige for artens overlevelse i Norge og 3) Truede arter som har et særlig tyngdepunkt i Oslo og Akershus, men som også finnes i andre fylker. Av disse, ble de artene vurdert å ha mer enn 1/3 av bestanden i Oslo og Akershus definert som regionens ansvarsarter. Som en fortsettelse av det arbeidet valgte Fylkesmannen i Oslo og Akershus ut 14 arter som var spesielt aktuelle for Ullensaker som kommunens lokale ansvarsarter (tab. 7).

Kløverhumle, åkerrikse og blanktjernaks er artene med flest observasjoner i artsdatabanken. Det er to arter som vurderes som *kritisk truet* (CR), seks arter som vurderes som *sterkt truet* (EN), fem arter som vurderes som *sårbare* (VU) og én art som vurderes som *nær truet* (NT). Slåttehumlen som vurderes som *nær truet* siden 2021, ble vurdert som *sårbar* ved utstedelsen av ansvarsartene.

Tabell 7: registrerte observasjoner av lokale ansvarsarter i Ullensaker kommune. Data hentet fra artsdatabanken oktober 2023

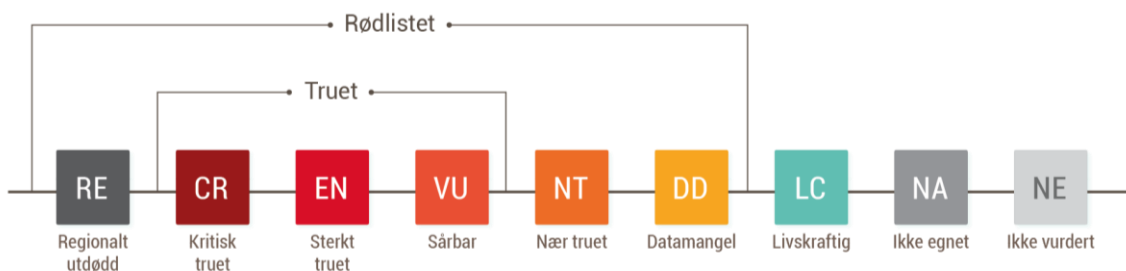
Norsk navn	Artsnavn	Rødliste-kategori	Artsgruppe	Ant. observasjoner	Siste observasjonsår
Rødknappsandbie	<i>Andrena hattorfiana</i>	CR	Veps	43	2023
Åkerrikse	<i>Crex crex</i>	CR	Fugler	50	2017
Stautstarr	<i>Carex acutiformis</i>	EN	Karplanter	12	2018
Blanktjernaks	<i>Potamogeton lucens</i>	EN	Karplanter	48	2023
Heroringvinge	<i>Coenonympha hero</i>	EN	Sommerfugler	8	2023
Sotsandbie	<i>Andrena nigrospina</i>	EN	Veps	5	2013
Kløverhumle	<i>Bombus distinguendus</i>	EN	Veps	123	2023
Blodveiveps	<i>Homonotus sanguinolentus</i>	EN	Veps	4	2008
Svanemusling	<i>Anodonta cygnea</i>	VU	Bløtdyr	5	2023
Einerlavspinner	<i>Eilema cereola</i>	VU	Sommerfugler	5	2000
Gulstripet bjørneblomsterflue	<i>Arctophila bombiformis</i>	VU	Tovinger	19	2023
Klokkevepsebie	<i>Nomada flavopicta</i>	VU	Veps	13	2023
Sandsommerbie	<i>Panurgus banksianus</i>	VU	Veps	12	2022
Slåttehumle	<i>Bombus subterraneus</i>	NT	Veps	36	2022

¹ [Truede ansvarsarter i Oslo og Akershus - rapport \(biofokus.no\)](https://biofokus.no)

RØDLISTEDE ARTER

Norsk rødliste for arter er utarbeidet etter Den Internasjonale naturvernunionen (IUCN) sine retningslinjer og har til hensikt å identifisere arter med risiko for å utrykkes i Norge. Artene vurderes mot flere kriterier som omhandler populasjonsstørrelser og kvalitet av leveområder. Deretter plasseres de i en av kategoriene *regionalt utdødd* (RE), *kritisk truet* (CR), *sterkt truet* (EN), *sårbar* (VU), *nær truet* (NT), *datamangel* (DD) eller *livskraftig* (LC). Alle kategorier unntatt *livskraftig* er en del av rødlisten og arter i kategoriene *kritisk truet*, *sterkt truet* og *sårbar* anses truede (fig. 8).

Av de 23 405 vurderte artene i den gjeldende rødlisten fra 2021¹, regnes 79 % som *livskraftige*, 12 % som truede, 6 % som *nær truede*, 3 % med *datamangel* og 0.5 % som *regionalt utdødd*. Av arter som ble vurdert både ved forrige rødliste i 2015 og i 2021 har andelen truede arter økt med 0.9 %. De truede artene lever i all hovedsak i skog og semi-naturlig mark, som enger. Fugler er den gruppen som har størst andel truede arter med 27 %, etterfulgt av pattedyr, moser og karplanter.

Figur 8: illustrasjon av de ni kategorier en art kan plasseres i av artsdatabanken, hvilke kategorier som inngår i den norske rødlisten for arter og hvilke av dem som klassifiseres som truet

Truede arter

I Ullensaker er det registrert observasjoner av 137 truede arter i artsdatabanken (tab. 8). Artene med flest observasjoner er de *sårbare* artene gulspurv og grønnfink og den *kritisk truede* hettemåken. De fleste artene er insekter etterfulgt av fugler og karplanter (fig. 9). De siste årene er det mange insektarter som har blitt registrert for første gang eller første gang på lenge, og mange av dem er pollinerende. Sommeren 2022 ble det på oppdrag fra Statsforvalteren i Oslo og Viken gjennomført en insektkartlegging ved Trandum leir og der ble flere arter som ikke har vært registrert før oppdaget. For eksempel, beltetreblomsterflue (EN), sørlig engblomsterflue (VU) og heivepsebie (VU). I tillegg ble algen smaltaggkrans (VU), soppen klengekjuke (VU) og karplanten bjørnerot (EN) registrert for første gang i 2019 eller senere. Se Artskart for kartinformasjon.

Nær truede arter

114 *nær truede* arter er registrert observert i Ullensaker i artsdatabanken (tab. 9) og artene trelerke, sanglerke og gråspurv er artene med flest observasjoner. De fleste artene er insekter, etterfulgt av karplanter og fugler (fig. 9). Også i denne kategorien er det mange insektarter som har blitt registrert for første gang de siste årene. I tillegg ble fuglen tretåspett, mosen skvulpemose og karplantene ullurt, vaniljerot og svartmispel registrert for første gang i 2019 eller senere.

¹ Rødlista 2021 - Artsdatabanken

Tabell 8: registrerte observasjoner av sårbare (VU), sterkt truede (EN) og kritisk truede (CR) arter i Ullensaker kommune. Data hentet fra artsdatabanken, oktober 2023

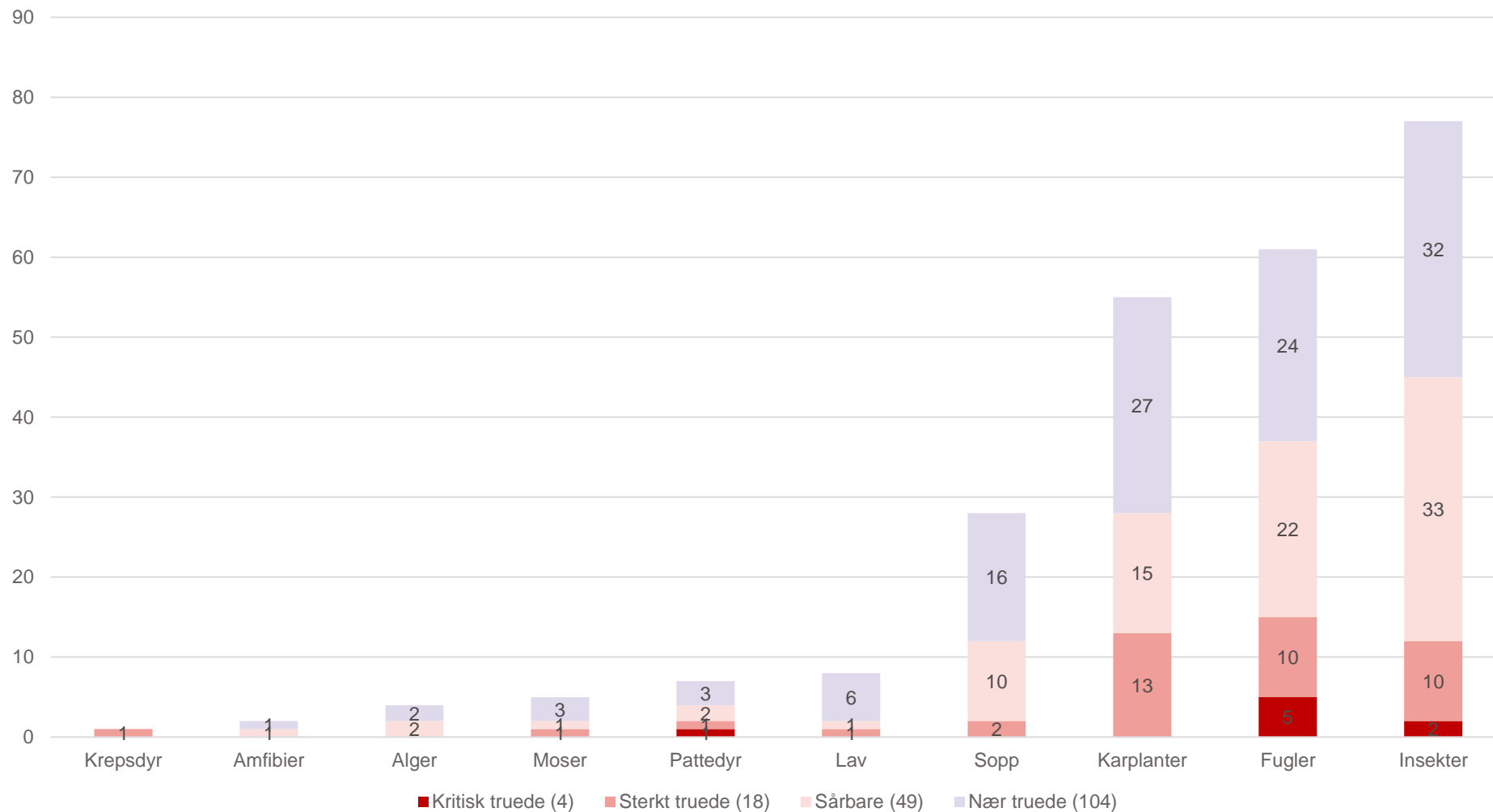
Norsk navn	Artsnavn	Rødlistekategori	Artsgruppe	Ant. observasjoner	Siste observasjonsår
Hetemåke	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	CR	Fugler	379	2023
Hortulan	<i>Emberiza hortulana</i>	CR	Fugler	16	2004
Lomvi	<i>Uria aalge</i>	CR	Fugler	2	2012
Vipe	<i>Vanellus vanellus</i>	CR	Fugler	158	2023
Åkerrikse	<i>Crex crex</i>	CR	Fugler	50	2017
Ulv	<i>Canis lupus</i>	CR	Pattedyr	11	2021
Rødknappsandbie	<i>Andrena hattorfiana</i>	CR	Veps	43	2023
Tannvepsebie	<i>Nomada subcornuta</i>	CR	Veps	1	2011
Enggjødselbille	<i>Aphodius sordidus</i>	EN	Biller	1	1986
Bergand	<i>Aythya marila</i>	EN	Fugler	9	2013
Dvergdykker	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	EN	Fugler	23	2021
Hubro	<i>Bubo bubo</i>	EN	Fugler	1	2007
Knekkand	<i>Spatula querquedula</i>	EN	Fugler	5	2018
Lappspurv	<i>Calcarius lapponicus</i>	EN	Fugler	2	2023
Makrellterne	<i>Sterna hirundo</i>	EN	Fugler	67	2023
Myrhauk	<i>Circus cyaneus</i>	EN	Fugler	5	2021
Myrrikse	<i>Porzana porzana</i>	EN	Fugler	3	2011
Storspove	<i>Numenius arquata</i>	EN	Fugler	22	2022
Taigasædgås	<i>Anser fabalis</i>	EN	Fugler	3	2017
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	EN	Karplanter	8	2022
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	Karplanter	7	2021
Bjørnerot	<i>Meum athamanticum</i>	EN	Karplanter	1	2022
Blanktjernaks	<i>Potamogeton lucens</i>	EN	Karplanter	48	2023
Bleikfiol	<i>Viola stagnina</i>	EN	Karplanter	2	1996
Granntjernaks	<i>Potamogeton pusillus</i>	EN	Karplanter	1	2018
Knottblom	<i>Malaxis monophyllos</i>	EN	Karplanter	9	2023
Nattsmelle	<i>Silene noctiflora</i>	EN	Karplanter	1	2010
Nikkebrønsele	<i>Bidens cernua</i>	EN	Karplanter	5	2023
Småull	<i>Eriophorum gracile</i>	EN	Karplanter	4	2009
Solblom	<i>Arnica montana</i>	EN	Karplanter	17	2023
Stautstarr	<i>Carex acutiformis</i>	EN	Karplanter	12	2018
Vasskryp	<i>Lythrum portula</i>	EN	Karplanter	2	2001
Edelkreps	<i>Astacus astacus</i>	EN	Krepsdyr	8	2023
Huldrestry	<i>Usnea longissima</i>	EN	Lav	6	2016
Alvemose	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	EN	Moser	4	1912

Gaupe	<i>Lynx lynx</i>	EN	Pattedyr	7	2023
-	<i>Elachista pomerana</i>	EN	Sommerfugler	1	2021
Heroringvinge	<i>Coenonympha hero</i>	EN	Sommerfugler	8	2023
Grønngul vokssopp	<i>Hygrocybe citrinovirens</i>	EN	Sopper	1	2000
Skumkjuke	<i>Spongipellis spumeus</i>	EN	Sopper	3	1997
Beltetreblomsterflue	<i>Temnostoma sericomylaeforme</i>	EN	Tovinger	1	2022
Gulhornrovflue	<i>Cyrtopogon luteicornis</i>	EN	Tovinger	6	2007
Blodveiveps	<i>Homonotus sanguinolentus</i>	EN	Veps	4	2008
Ildgullveps	<i>Chrysis ignita</i>	EN	Veps	14	2007
Kløverhumle	<i>Bombus (Subterraneobombus) distinguendus</i>	EN	Veps	123	2023
Rød snyltegraver	<i>Nysson dimidiatus</i>	EN	Veps	4	2011
Sotsandbie	<i>Andrena nigrospina</i>	EN	Veps	5	2013
Hårpiggkrans	<i>Chara aculeolata</i>	VU	Alger	4	2014
Smaltaggkrans	<i>Chara subspinoso</i>	VU	Alger	1	2019
Spissnutefrosk	<i>Rana arvalis</i>	VU	Amfibier	20	2023
-	<i>Staphylinus caesareus</i>	VU	Biller	1	2017
Enghettebladbill	<i>Cryptocephalus hypochoeridis</i>	VU	Biller	2	2011
Elvemusling	<i>Margaritifera (Margaritifera) margaritifera</i>	VU	Bløtdyr	1	2010
Rikmyrknøttsnegl	<i>Vertigo (Vertigo) geyeri</i>	VU	Bløtdyr	2	2001
Svanemusling	<i>Anodonta (Anodonta) cygnea</i>	VU	Bløtdyr	5	2023
-	<i>Ceraclea excisa</i>	VU	Vårfluer	1	2004
-	<i>Larus argentatus subsp. argentatus</i>	VU	Fugler	1	2012
Brushane	<i>Calidris pugnax</i>	VU	Fugler	42	2016
Dverglo	<i>Charadrius dubius</i>	VU	Fugler	56	2023
Dvergmåke	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	VU	Fugler	6	2023
Fiskemåke	<i>Larus canus</i>	VU	Fugler	120	2023
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>	VU	Fugler	11	2023
Granmeis	<i>Poecile montanus</i>	VU	Fugler	171	2023
Grønnefink	<i>Chloris chloris</i>	VU	Fugler	410	2023
Gråmåke	<i>Larus argentatus</i>	VU	Fugler	79	2023
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	VU	Fugler	634	2023
Horndykker	<i>Podiceps auritus</i>	VU	Fugler	228	2023
Hønehauk	<i>Accipiter gentilis</i>	VU	Fugler	36	2022
Kornkråke	<i>Corvus frugilegus</i>	VU	Fugler	14	2023
Lappfiskand	<i>Mergellus albellus</i>	VU	Fugler	4	2016
Lappugle	<i>Strix nebulosa</i>	VU	Fugler	3	2020
Sandsvale	<i>Riparia riparia</i>	VU	Fugler	109	2023
Sivhøne	<i>Gallinula chloropus</i>	VU	Fugler	145	2023

Sjøorre	<i>Melanitta fusca</i>	VU	Fugler	1	2014
Skjeand	<i>Spatula clypeata</i>	VU	Fugler	4	2023
Sothøne	<i>Fulica atra</i>	VU	Fugler	362	2023
Vaktel	<i>Coturnix coturnix</i>	VU	Fugler	41	2023
Vannrikse	<i>Rallus aquaticus</i>	VU	Fugler	9	2023
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	VU	Karplanter	1	2022
Veikstarr	<i>Carex disperma</i>	VU	Karplanter	5	2016
Broddtjernaks	<i>Potamogeton friesii</i>	VU	Karplanter	18	2012
Bunkestarr	<i>Carex elata</i>	VU	Karplanter	2	2012
Dalfiol	<i>Viola selkirkii</i>	VU	Karplanter	2	2013
Enghaukeskjegg	<i>Crepis praemorsa</i>	VU	Karplanter	4	2000
Firling	<i>Crassula aquatica</i>	VU	Karplanter	1	1996
Fjærehøymol	<i>Rumex maritimus</i>	VU	Karplanter	4	2023
Marianøkleblom	<i>Primula veris</i>	VU	Karplanter	15	2023
Myrstjerneblom	<i>Stellaria palustris</i>	VU	Karplanter	2	1997
Myrtelg	<i>Thelypteris palustris</i>	VU	Karplanter	25	2022
Smalmarihånd	<i>Dactylorhiza majalis subsp. sphagnicola</i>	VU	Karplanter	8	2009
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	VU	Karplanter	1	1904
Toppstarr	<i>Carex paniculata</i>	VU	Karplanter	13	2022
Vassveronika	<i>Veronica anagallis-aquatica</i>	VU	Karplanter	2	1999
Trådrag	<i>Ramalina thrausta</i>	VU	Lav	1	1999
Bakkellundmose	<i>Brachythecium campestre</i>	VU	Moser	4	1939
Ilder	<i>Mustela putorius</i>	VU	Pattedyr	3	1947
Nordflaggermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	VU	Pattedyr	12	2023
Enggresshoppe	<i>Pseudochorthippus parallelus</i>	VU	Rettvinger	1	2017
Klapregresshoppe	<i>Psophus stridulus</i>	VU	Rettvinger	8	2020
Vortebiter	<i>Decticus verrucivorus</i>	VU	Rettvinger	4	2023
-	<i>Athrips tetrapunctella</i>	VU	Sommerfugler	1	1997
-	<i>Teleiodes flavimaculella</i>	VU	Sommerfugler	1	2003
-	<i>Oxypteryx atrella</i>	VU	Sommerfugler	1	2014
Einerlavspinner	<i>Eilema cereola</i>	VU	Sommerfugler	5	2000
Skjermesvefefjærmøll	<i>Oxyptilus chrysodactyla</i>	VU	Sommerfugler	2	2023
Springfrødråpemåler	<i>Ecliptopera capitata</i>	VU	Sommerfugler	2	2021
Svartflekstjertspinner	<i>Clostera anachoreta</i>	VU	Sommerfugler	1	1997
Duftknollsliresopp	<i>Squamanita odorata</i>	VU	Sopper	1	2004
Filtkjuke	<i>Pelloporus tomentosus</i>	VU	Sopper	1	2009
Klengekjuke	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU	Sopper	1	2020
Kopperbrun	<i>Agaricus cupreobrunneus</i>	VU	Sopper	1	1982

Rosenkandelaberskinn	<i>Candelabrochaete septocystidia</i>	VU	Sopper	2	1989
Rustskinn	<i>Crustoderma dryinum</i>	VU	Sopper	4	2021
Sitronskivevokssopp	<i>Hygrocybe spadicea</i>	VU	Sopper	1	2005
Sjokoladekjuka	<i>Steccherinum collabens</i>	VU	Sopper	3	2019
Traktøstersopp	<i>Pleurotus cornucopiae</i>	VU	Sopper	1	1982
Trappepiggsopp	<i>Climacodon septentrionalis</i>	VU	Sopper	1	1997
-	<i>Symmerus annulatus</i>	VU	Tovinger	1	2021
-	<i>Phronia subsilvatica</i>	VU	Tovinger	2	2021
-	<i>Trichonta aberrans</i>	VU	Tovinger	2	2021
Gul strandblomsterflue	<i>Parhelophilus versicolor</i>	VU	Tovinger	1	2022
Gulstripet bjørneblomsterflue	<i>Arctophila bombiformis</i>	VU	Tovinger	19	2023
Praktdroneflue	<i>Eristalis oestracea</i>	VU	Tovinger	1	2021
Svarttegnet våpenflue	<i>Oplodontha viridula</i>	VU	Tovinger	1	2022
Sølvfotet måneflekkflue	<i>Eumerus flavitarsis</i>	VU	Tovinger	1	2023
Sørlig engblomsterflue	<i>Chrysogaster coemeteriorum</i>	VU	Tovinger	3	2022
Tysk rovflue	<i>Pamponerus germanicus</i>	VU	Tovinger	2	2022
-	<i>Pachyprotasis variegata</i>	VU	Veps	3	2019
-	<i>Trachelus troglodyta</i>	VU	Veps	1	2007
Børstebillegraver	<i>Belomicrus borealis</i>	VU	Veps	1	2007
Flammegullveps	<i>Chrysis viridula</i>	VU	Veps	1	2007
Heivepsebie	<i>Nomada roberjeotiana</i>	VU	Veps	2	2023
Hvitflekket sandgraver	<i>Crabro scutellatus</i>	VU	Veps	2	2011
Klokkevepsebie	<i>Nomada flavopicta</i>	VU	Veps	13	2023
Lundgjøkhumle	<i>Bombus quadricolor</i>	VU	Veps	4	2023
Rustkjeglebie	<i>Coelioxys rufescens</i>	VU	Veps	3	2023
Sandsommerbie	<i>Panurgus banksianus</i>	VU	Veps	12	2022

Antall arter i hver rødlistekategori, fordelt på artsgruppe

Figur 9: graf som viser antall arter observert i Ullensaker som er nær truede (NT), sårbare (VU), sterkt truede (EN) eller kritisk truede (CR), fordelt på artsgrupper. Basert på data hentet fra artsdatabanken, oktober 2023

Tabell 9: registrerte observasjoner av nær truede (NT) arter i Ullensaker kommune. Data hentet fra artsdatabanken, oktober 2023

Norsk navn	Artsnavn	Rødlistekategori	Artsgruppe	Ant. observasjoner	Siste observasjonsår
Bustkrans	<i>Chara aspera</i>	NT	Alger	2	2014
Stivkrans	<i>Chara strigosa</i>	NT	Alger	4	2014
Storsalamander	<i>Triturus (Triturus) cristatus</i>	NT	Amfibier	107	2021
-	<i>Carabus arcensis</i>	NT	Biller	1	1989
-	<i>Protapion varipes</i>	NT	Biller	2	1912
Svevebladbille	<i>Chrysolina analis</i>	NT	Biller	1	2023
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago media</i>	NT	Fugler	1	2014
Gjøk	<i>Cuculus canorus</i>	NT	Fugler	23	2023
Gresshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>	NT	Fugler	6	2013
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>	NT	Fugler	205	2023
Havelle	<i>Clangula hyemalis</i>	NT	Fugler	3	2020
Heilo	<i>Pluvialis apricaria</i>	NT	Fugler	21	2019
Konglebit	<i>Pinicola enucleator</i>	NT	Fugler	3	2019
Lerkefalk	<i>Falco subbuteo</i>	NT	Fugler	36	2023
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>	NT	Fugler	3	2006
Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	NT	Fugler	44	2023
Rødstilk	<i>Tringa totanus</i>	NT	Fugler	3	2023
Sanglerke	<i>Alauda arvensis</i>	NT	Fugler	222	2023
Sivhauk	<i>Circus aeruginosus</i>	NT	Fugler	14	2023
Småspove	<i>Numenius phaeopus</i>	NT	Fugler	13	2020
Snadderand	<i>Mareca strepera</i>	NT	Fugler	1	2014
Storskarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	NT	Fugler	45	2023
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	NT	Fugler	190	2023
Taksvale	<i>Delichon urbicum</i>	NT	Fugler	118	2023
Tjeld	<i>Haematopus ostralegus</i>	NT	Fugler	2	2022
Trelerke	<i>Lullula arborea</i>	NT	Fugler	320	2023
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	NT	Fugler	10	2021
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	NT	Fugler	75	2023
Tårnseiler	<i>Apus apus</i>	NT	Fugler	166	2023
Vepsevåk	<i>Pernis apivorus</i>	NT	Fugler	15	2023
Bakkestarr	<i>Carex ericetorum</i>	NT	Karplanter	5	2000
Bakketimian	<i>Thymus pulegioides</i>	NT	Karplanter	1	2000
Brunmyrak	<i>Rhynchospora fusca</i>	NT	Karplanter	1	1974
Busttjernaks	<i>Stuckenia pectinata</i>	NT	Karplanter	7	2009
Dronningstarr	<i>Carex pseudocyperus</i>	NT	Karplanter	41	2023
Flekkgrisøre	<i>Hypochaeris maculata</i>	NT	Karplanter	9	2020
Kalmusrot	<i>Acorus calamus</i>	NT	Karplanter	1	1932
Kildegras	<i>Catabrosa aquatica</i>	NT	Karplanter	1	1823

Kjevlestarr	<i>Carex diandra</i>	NT	Karplanter	37	2023
Korsandemat	<i>Lemna trisulca</i>	NT	Karplanter	3	1999
Krattsoleie	<i>Ranunculus polyanthemos</i>	NT	Karplanter	3	2018
Lodnevaniljerot	<i>Monotropa hypopitys subsp. hypopitys</i>	NT	Karplanter	2	2015
Mandelpil	<i>Salix triandra</i>	NT	Karplanter	10	2019
Myggblom	<i>Hammarbya paludosa</i>	NT	Karplanter	11	2020
Mykråkefot	<i>Lycopodiella inundata</i>	NT	Karplanter	1	1822
Nubbestarr	<i>Carex loliacea</i>	NT	Karplanter	20	2016
Nøkketjernaks	<i>Potamogeton praelongus</i>	NT	Karplanter	19	2012
Skogjamne	<i>Diphasiastrum complanatum subsp. complanatum</i>	NT	Karplanter	17	2022
Storrapp	<i>Poa remota</i>	NT	Karplanter	15	2021
Svartmispel	<i>Cotoneaster niger</i>	NT	Karplanter	1	2020
Taglstarr	<i>Carex appropinquata</i>	NT	Karplanter	16	2019
Tuestarr	<i>Carex cespitosa</i>	NT	Karplanter	3	2022
Ullurt	<i>Filago arvensis</i>	NT	Karplanter	65	2023
Vaniljerot	<i>Monotropa hypopitys</i>	NT	Karplanter	1	2023
Vassmynte	<i>Mentha aquatica</i>	NT	Karplanter	4	2015
Viftejamne	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	NT	Karplanter	22	2022
Åkermåne	<i>Agrimonia eupatoria</i>	NT	Karplanter	1	2001
Bleikdoggnål	<i>Sclerophora pallida</i>	NT	Lav	2	1999
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Lav	15	2021
Hvithodenål	<i>Chaenotheca gracilentia</i>	NT	Lav	1	1999
Kort trollskjegg	<i>Bryoria bicolor</i>	NT	Lav	3	1999
Rustdoggnål	<i>Sclerophora coniophaea</i>	NT	Lav	3	2001
Sprikeskjegg	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT	Lav	2	1997
Grønnsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	NT	Moser	3	2000
Møkktrompetmose	<i>Tayloria tenuis</i>	NT	Moser	1	1823
Skvulpmose	<i>Myrinia pulvinata</i>	NT	Moser	2	2019
Hornnettege	<i>Kalama tricornis</i>	NT	Nebbmunner	1	1970
Nymferovtege	<i>Coranus subapterus</i>	NT	Nebbmunner	1	2023
Bjørkemus	<i>Sicista betulina</i>	NT	Pattedyr	1	1983
Hare	<i>Lepus timidus</i>	NT	Pattedyr	22	2022
Piggsvin	<i>Erinaceus europaeus</i>	NT	Pattedyr	9	2022
-	<i>Elachista triatomea</i>	NT	Sommerfugler	2	2017
-	<i>Chionodes ignorantella</i>	NT	Sommerfugler	1	2022
Engglassvinge	<i>Bembecia ichneumoniformis</i>	NT	Sommerfugler	3	2022
Kystdvergmåler	<i>Eupithecia subumbrata</i>	NT	Sommerfugler	1	2022
Nyseryllikrotvikler	<i>Dichrorampha sylvicolana</i>	NT	Sommerfugler	2	2021
Purpurengmåler	<i>Idaea muricata</i>	NT	Sommerfugler	5	2023
Svart nebbmott	<i>Crambus heringiellus</i>	NT	Sommerfugler	1	2022
Broddsoppsnyltekjuke	<i>Antella niemelaei</i>	NT	Sopper	1	2000

Eggegul kjuke	<i>Perenniporia tenuis</i>	NT	Sopper	1	1997
Furuknippesopp	<i>Lyophyllum shimeji</i>	NT	Sopper	1	1982
Gul snyltekjuke	<i>Antrodiella citrinella</i>	NT	Sopper	2	2021
Gullslørsopp	<i>Cortinarius aureofulvus</i>	NT	Sopper	1	2010
Huldreslørsopp	<i>Cortinarius ionophyllum</i>	NT	Sopper	1	1986
Hvit vedkorallsopp	<i>Lentaria epichnoa</i>	NT	Sopper	1	2015
Kjøttkjuke	<i>Leptoporus mollis</i>	NT	Sopper	2	2020
Korallpiggsopp	<i>Hericium coralloides</i>	NT	Sopper	1	2021
Lutvokssopp	<i>Neohygrocybe nitrata</i>	NT	Sopper	1	2000
Rosenkjuke	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT	Sopper	4	2021
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	Sopper	45	2023
Rødtuppkorallsopp	<i>Ramaria botrytis</i>	NT	Sopper	1	1950
Røykkøllesopp	<i>Clavaria fumosa</i>	NT	Sopper	1	2009
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Sopper	6	2021
Trolljordtunge	<i>Geoglossum simile</i>	NT	Sopper	1	2008
-	<i>Perlodes dispar</i>	NT	Steinfluer	4	2018
-	<i>Anatella crispa</i>	NT	Tovinger	1	2021
-	<i>Brevicornu arcticoides</i>	NT	Tovinger	3	2021
-	<i>Mycetophila sinuosa</i>	NT	Tovinger	4	2021
-	<i>Mycetophila trinotata</i>	NT	Tovinger	3	2021
-	<i>Panimerus (Psyncmera) integellus</i>	NT	Tovinger	1	2017
-	<i>Pneumia fonticola</i>	NT	Tovinger	2	2017
Lys sevjeblomsterflue	<i>Brachyopa obscura</i>	NT	Tovinger	1	2008
Bred smaragdgvullveps	<i>Elampus constrictus</i>	NT	Veps	4	2011
Båndpanserbie	<i>Stelis punctulatissima</i>	NT	Veps	1	2021
Heimaskebie	<i>Hylaeus incongruus</i>	NT	Veps	1	2023
Klokkesolbie	<i>Dufourea dentiventris</i>	NT	Veps	5	2021
Koppergullveps	<i>Hedychridium cupreum</i>	NT	Veps	6	2011
Lusernbie	<i>Melitta leporina</i>	NT	Veps	8	2023
Ospevedveps	<i>Symmorphus connexus</i>	NT	Veps	1	2022
Skogfluegraver	<i>Oxybelus mandibularis</i>	NT	Veps	1	2011
Slåttehumble	<i>Bombus (Subterraneobombus) subterraneus</i>	NT	Veps	36	2022
Smalveiveps	<i>Caliadurgus fasciatellus</i>	NT	Veps	1	2007
Småbladskjærrerbie	<i>Megachile alpicola</i>	NT	Veps	2	2023
Sommersandbie	<i>Andrena nigriceps</i>	NT	Veps	2	2022

ANDRE SPESIELT HENSYNSKREVENDE ARTER

Andre, spesielt hensynskrevende arter er arter, valgt ut av Miljødirektoratet, som ikke er truede eller passer inn under andre forvaltningskategorier. De er arter som er særlig utsatt for spesifikke påvirkninger, har viktige økosystemfunksjoner eller er spesielt sensitive i ulike deler av livssyklusen. Gruppen omfattes av kriteriene for å kunne fremføre miljømessige innsigelser på planforslag¹. I Ullensaker er seks slike arter registrert, med stor variasjon i antall observasjoner (tab. 10). Alle arter bortsett fra kongeørn, som ble observert en gang i 2012, har blitt observert nylig.

Tabell 10: registrerte observasjoner av andre, spesielt hensynskrevende arter i Ullensaker kommune. Data hentet fra artsdatabanken, oktober 2023

Norsk navn	Artsnavn	Rødliste-kategori	Artsgruppe	Ant. observasjoner	Siste observasjonsår
Havelle	<i>Clangula hyemalis</i>	NT	Fugler	3	2020
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	LC	Fugler	1	2012
Musvåk	<i>Buteo buteo</i>	LC	Fugler	241	2023
Dvergspett	<i>Dryobates minor</i>	LC	Fugler	38	2023
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	LC	Fugler	23	2022
Gråspett	<i>Picus canus</i>	LC	Fugler	4	2021

SPESIELLE ØKOLOGISKE ARTSFORMER

Spesielle økologiske artsformer beskriver et fåtall underarter, valgt ut av Miljødirektoratet, som bør forvaltes for å ivareta genetisk mangfold. Denne gruppen omfattes også av kriteriene for å kunne fremføre miljømessige innsigelser på planforslag. I Ullensaker er det i oktober 2023 registrert én observasjon av den *livskraftige* underarten sørlig gulerle (*Motacilla flava subsp. flav*) fra 2002.

FORSKRIFT OM FREDNING AV TRUEDE ARTER

Forskriften² har som formål å beskytte arter som er truede, sårbare, hensynskrevende eller sjeldne mot direkte skade og ødeleggelse, innsamling og annen form for direkte etterstrebelse. I Ullensaker er observasjoner av seks fredede arter registrert i Artsdatabanken (tab. 11). De *sterkt truede* heroringvinge og knottblom, og den *livskraftige* vannliljetorvlible har blitt observert senest i 2023.

Tabell 11: registrerte observasjoner av fredede arter i Ullensaker kommune. Data hentet fra artsdatabanken, oktober 2023

Norsk navn	Artsnavn	Rødliste-kategori	Artsgruppe	Ant. observasjoner	Siste observasjonsår
Heroringvinge	<i>Coenonympha hero</i>	EN	Sommerfugler	8	2023
Knottblom	<i>Malaxis monophyllos</i>	EN	Karplanter	9	2023
Alvemose	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	EN	Moser	4	1912
Grønnsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	NT	Moser	3	2000
Vannliljetorvlible	<i>Leucorrhinia caudalis</i>	LC	Øyestikkere	2	2023
Stor vannkalv	<i>Dytiscus marginalis</i>	LC	Biller	2	2014

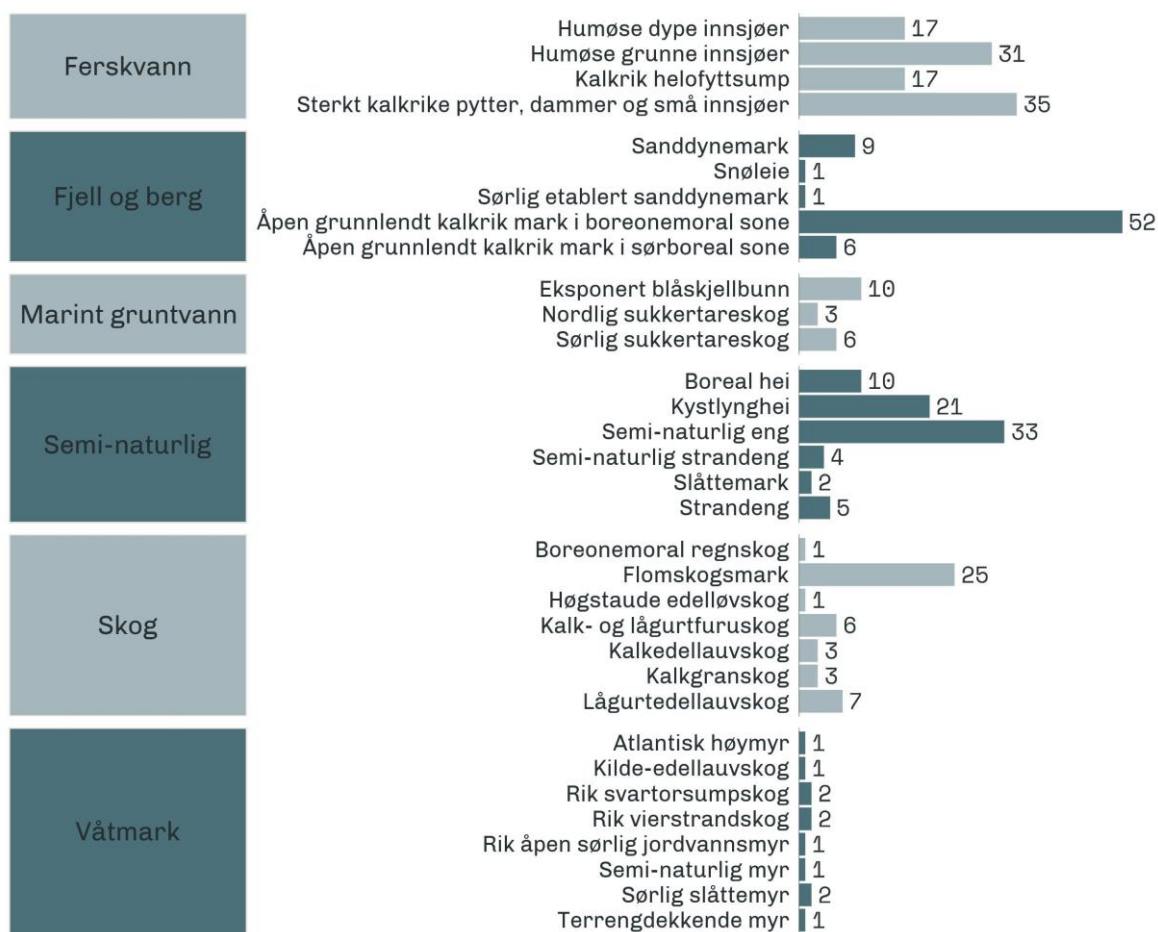
¹ Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av innsigelsespraksis - regjeringen.no

² Forskrift om fredning av truede arter - Lovdata

FREMMEDE ARTER

En fremmed art er en art som har blitt spredt av mennesker til områder der de ikke hører naturlig hjemme. De kan utgjøre en stor trussel mot hjemmehørende arter ved, blant annet, endring av naturtyper/habitater, økt konkurranse om ressurser og spredning av sykdommer. I 2023 utarbeidet artsdatabanken sin fjerde Fremmedartsliste¹, en oversikt over fremmede arter og deres risiko for naturmangfoldet. Arter som har kommet til Norge etter år 1800 og som nå, eller innen 50 år, kan forøke seg i naturen uten hjelp fra mennesker er de artene som blir vurdert for Fremmedartslisten.

Av 2342 vurderte arter er 10 % av *svært høy risiko*, 9 % av *høy risiko*, 16 % av *potensielt høy risiko*, 50 % av *lav risiko* og 15 % av *ingen kjent risiko*. Artsgruppen med flest arter av potensielt høy-, høy- eller svært høy risiko er karplanter med 16 %, etterfulgt av krepssdyr, fisker og insekter. Av arter som ble vurdert både ved forrige fremmedartsliste i 2018 og i 2023 har nesten 40 % fått en mer alvorlig risikokategori. Figur 10 viser en oversikt over hvilke truede naturtyper som vurderes å kan bli påvirket negativt av fremmede arter, og antall arter som kan utgjøre en risiko.

Figur 10: antall arter som er vurdert til å ha en negativ påvirkning i truede naturtyper, fordelt på de seks hoved-økosystemene. Artene kan være observert i naturtypene i dag, eller være ventet å kolonisere naturtypene i fremtiden. Kilde Artsdatabanken.

I Ullensaker er det registrert 81 fremmede arter i Artsdatabanken, 44 % av *svært høy risiko* (SE), 25 % av *høy risiko* (HI) og 31 % av *potensielt høy risiko* (PH) (tab. 12). Mesteparten er karplanter, og artene med flest observasjoner er hagelupin (SE), hvitsteinkløver (SE) og kanadagås (HI). 23 arter har blitt registrert for første gang i kommunen i 2020 eller senere, og 8 av dem er funnet i forbindelse med artskartlegging av et område grensende til Elstad landskapsvernområde og kalksjøen Hersjøen.

¹ Fremmedartslista 2023 - Artsdatabanken

Tabell 12: registrerte observasjoner av fremmede arter av kategoriene potensielt høy risiko (PH), høy risiko (HI) og svært høy risiko (SE) i Ullensaker kommune. Data hentet fra artsdatabanken, august 2023

Norsk navn	Artsnavn	Fremmedartslistekategori	Organismegruppe	Ant. observasjoner	Siste observasjonsår
Boakjølslugl	<i>Limax maximus</i>	SE	Bløtdyr	2	2022
Balsampoppel	<i>Populus balsamifera</i>	SE	Karplanter	18	2021
Bladfaks	<i>Bromopsis inermis</i>	SE	Karplanter	8	2021
Blåhegg	<i>Amelanchier spicata</i>	SE	Karplanter	9	2022
Blåteddved	<i>Lonicera caerulea</i>	SE	Karplanter	1	2019
Buskhyll	<i>Sambucus racemosa</i>	SE	Karplanter	48	2022
Fagerfredløs	<i>Lysimachia punctata</i>	SE	Karplanter	12	2023
Gravbergknapp	<i>Phedimus spurius</i>	SE	Karplanter	3	2022
Gravmyrt	<i>Vinca minor</i>	SE	Karplanter	5	2021
Hagelupin	<i>Lupinus polyphyllus</i>	SE	Karplanter	962	2023
Hvitdodre	<i>Berteroa incana</i>	SE	Karplanter	1	1904
Hvitsteinkløver	<i>Melilotus albus</i>	SE	Karplanter	196	2023
Høstberberis	<i>Berberis thunbergii</i>	SE	Karplanter	1	2022
Kanadagullris	<i>Solidago canadensis</i>	SE	Karplanter	143	2023
Kjempebjørnekjeks	<i>Heracleum mantegazzianum</i>	SE	Karplanter	32	2020
Kjempespringfrø	<i>Impatiens glandulifera</i>	SE	Karplanter	61	2023
Klasespirea	<i>Spiraea ×billardii</i>	SE	Karplanter	1	2023
Klustersvineblom	<i>Senecio viscosus</i>	SE	Karplanter	15	2022
Krypfredløs	<i>Lysimachia nummularia</i>	SE	Karplanter	1	2022
Parkslirekne	<i>Reynoutria japonica</i>	SE	Karplanter	40	2023
Platanlønn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	SE	Karplanter	1	2022
Prydstrandvindell	<i>Calystegia ×spectabilis</i>	SE	Karplanter	1	2010
Purpurspirea	<i>Spiraea ×rosalba</i>	SE	Karplanter	4	2019
Rognspirea	<i>Sorbaria sorbifolia</i>	SE	Karplanter	2	2022
Russekål	<i>Bunias orientalis</i>	SE	Karplanter	6	2020
Rynkerose	<i>Rosa rugosa</i>	SE	Karplanter	30	2022
Rødhyll	<i>Sambucus racemosa subsp. racemosa</i>	SE	Karplanter	33	2022
Sandlupin	<i>Lupinus nootkatensis</i>	SE	Karplanter	6	2020
Sibirkornell	<i>Swida alba</i>	SE	Karplanter	1	2022
Skjermleddved	<i>Lonicera involucrata</i>	SE	Karplanter	1	2019
Skogskjegg	<i>Aruncus dioicus</i>	SE	Karplanter	9	2021
Syrin	<i>Syringa vulgaris</i>	SE	Karplanter	4	2022
Ugrasmjølke	<i>Epilobium ciliatum subsp. ciliatum</i>	SE	Karplanter	16	2018
Valurt	<i>Symphytum officinale</i>	SE	Karplanter	2	2016
Vasspest	<i>Elodea canadensis</i>	SE	Karplanter	16	2019
Mink	<i>Neovison vison</i>	SE	Pattedyr	3	2022
Bekkerøye	<i>Salvelinus fontinalis</i>	HI	Fisker	1	1989
Regnbueørret	<i>Oncorhynchus mykiss</i>	HI	Fisker	5	2008
Kanadagås	<i>Branta canadensis</i>	HI	Fugler	182	2023

Strategi for naturmangfold 2024-2040, del 2 – Ullensaker kommune

Filtkorsved	<i>Viburnum lantana</i>	HI	Karplanter	1	2022
Förrundbelg	<i>Anthyllis vulneraria subsp. carpatica</i>	HI	Karplanter	1	2014
Hagepastinakk	<i>Pastinaca sativa var. hortensis</i>	HI	Karplanter	4	2019
Hekkspirea	<i>Spiraea salicifolia</i>	HI	Karplanter	2	2020
Hestekastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>	HI	Karplanter	3	2020
Russeblåstjerne	<i>Othocallis siberica</i>	HI	Karplanter	1	2016
Sibirertebusk	<i>Caragana arborescens</i>	HI	Karplanter	1	2022
Sibirlønn	<i>Acer ginnala</i>	HI	Karplanter	1	2008
Snøbær	<i>Symphoricarpos albus</i>	HI	Karplanter	2	2022
Sypressvortemelk	<i>Euphorbia cyparissias</i>	HI	Karplanter	1	2021
Taggsalat	<i>Lactuca serriola</i>	HI	Karplanter	1	2022
Tråkksiv	<i>Juncus tenuis</i>	HI	Karplanter	1	2020
Tuja	<i>Thuja occidentalis</i>	HI	Karplanter	2	2015
Tusenstråle	<i>Telekia speciosa</i>	HI	Karplanter	1	2021
Ugrasklokke	<i>Campanula rapunculoides</i>	HI	Karplanter	4	2021
-	<i>Symphoricarpos albus var. laevigatus</i>	HI	Karplanter	1	2019
Hagestanksopp	<i>Mutinus ravenelii</i>	HI	Sopper	2	2020
Blodkløver	<i>Trifolium incarnatum</i>	PH	Karplanter	1	2020
Buskmure	<i>Dasiphora fruticosa</i>	PH	Karplanter	3	2023
Doggrose	<i>Rosa glauca</i>	PH	Karplanter	1	2020
Galnebær	<i>Scopolia carniolica</i>	PH	Karplanter	1	2022
Hestehamp	<i>Conyza canadensis</i>	PH	Karplanter	6	2022
Hvitfrytle	<i>Luzula luzuloides</i>	PH	Karplanter	1	1994
Hvitspirea	<i>Spiraea alba</i>	PH	Karplanter	2	2019
Koreabronseblad	<i>Rodgersia podophylla</i>	PH	Karplanter	2	2019
Kornvalmue	<i>Papaver rhoeas</i>	PH	Karplanter	1	2023
Matrem	<i>Tanacetum parthenium</i>	PH	Karplanter	2	2022
Rosebær	<i>Rubus odoratus</i>	PH	Karplanter	1	2016
Russemure	<i>Potentilla intermedia</i>	PH	Karplanter	5	2018
Sandskrinneblom	<i>Arabidopsis arenosa</i>	PH	Karplanter	1	1998
Sembrafuru	<i>Pinus cembra</i>	PH	Karplanter	1	2021
Skogforglemmegei	<i>Myosotis sylvatica</i>	PH	Karplanter	1	2016
Småtorskemunn	<i>Chaenorhinum minus</i>	PH	Karplanter	7	2020
Svensk skrinneblom	<i>Arabidopsis suecica</i>	PH	Karplanter	2	2009
Såpeurt	<i>Saponaria officinalis</i>	PH	Karplanter	1	2022
Tunbalderbrå	<i>Lepidothea suaveolens</i>	PH	Karplanter	21	2022
Veitirtunge	<i>Lotus sativus</i>	PH	Karplanter	1	2008
Virginia-asters	<i>Symphotrichum novi-belgii</i>	PH	Karplanter	3	2022
Vårpengeurt	<i>Noccaea caerulea</i>	PH	Karplanter	11	2023
Furubarskårust	<i>Coleosporium tussilaginis</i>	PH	Sopper	4	2021
Lerkekraft	<i>Lachnellula willkommii</i>	PH	Sopper	1	1925
	<i>Blumeriella jaapii</i>	PH	Sopper	1	1984